

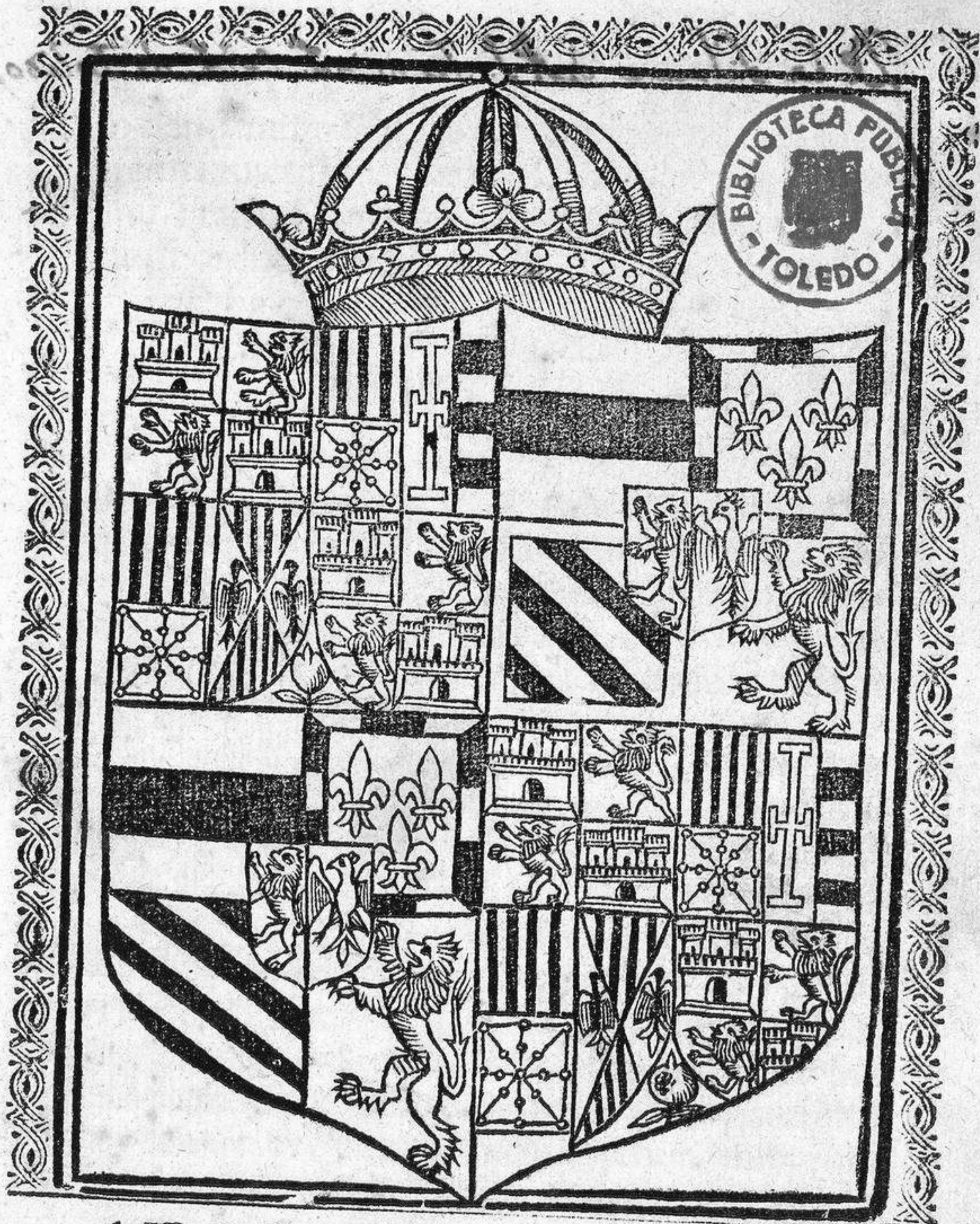

MiH 120092
R 355972
CB 1153647

8812

[Faint, illegible handwritten text]

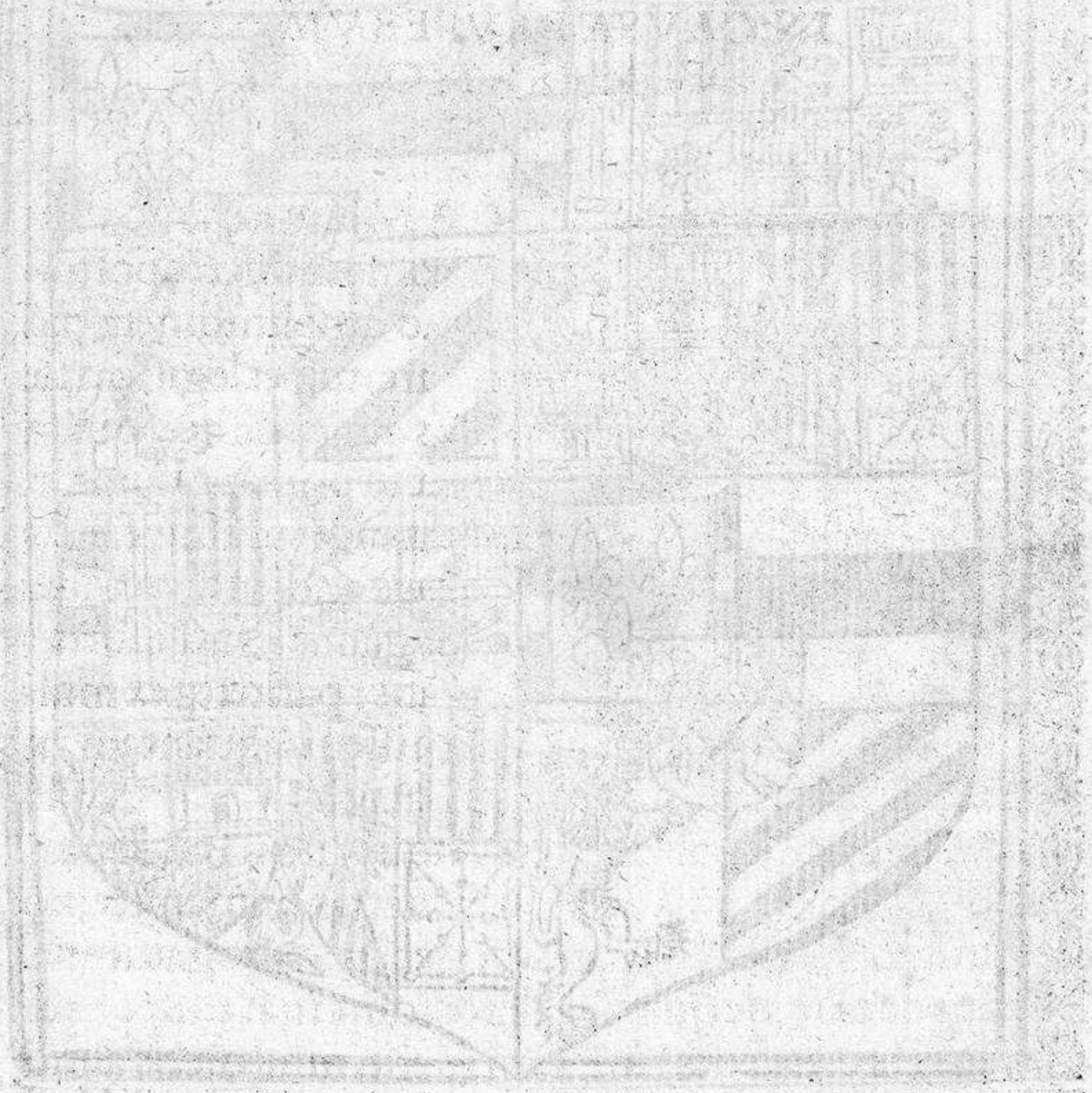
S. B. Est. S. Coy. 2

✓ AD MAXIMUM ATQUE
 adeo clarissimum Hispaniarum principem, D. Phi-
 lippum invictissimi Cæsaris Caroli, V. primoge-
 nitū, Fratris Dominici Soto Segobiensis, theo-
 logi, ordinis prædicatorum, Salmanticæ pro-
 fessoris, ac prioris cōventus, S. Stephani,
 IN CAUSA PAUPERVM
 DELIBERATIO.

rofe Soto el casta sego del año 1584 / el magro vello

De la Libreria de S. Trinitad. Cab. de Toledo

AD MCMXXI
D. D. ...
...

AD MAXIMUM ATOVE

adeo clarissimum Hispaniarum principem, D. Philippum inuictissimi Cæsaris Caroli, V. primogenitū. Fratris Dominici Soto Segobienfis, theologi, ordinis prædicatorum, Salmanticæ professoris, ac prioris cōuentus, S. Stephani.

IN CAUSA PAUPERVM
DELIBERATIO.

VLLA ME Vnq̄ ratio Princeps maxime inducere potuisset, has ad amplitudinem tuā literas dare, nisi et legissem sæpe sæpius apud multos, quāta esse dbeat in principe humanitas, quantanq̄ cuiusuis classis hominibus audiendis māstuetudinem genus istud mortaliū debeatis: pariterq̄ ex multis audiuissem, quantam tu (quod patrium vobis gentilece est) humanissime præstes. Atqui, si quando alias, vel nunc maxime multorum te sentētias humaniter, nō auditorum modo, cōiectura est, sed etiam rogaturum. Nempe de ea re, de qua cū a claretudine tua (quippe qui Cæsaris throno sedes) iudicatū fuerit, nihil cūctis aliud q̄ decretum audire, ac iussa parere integrum erit. Haud me latet, non me in ijs esse, quorum authoritas vllō possit momento rem tā a multis controuersam, tāq̄ matura consultatione sancitā, huc illuc inuvertere. Neq̄ ea ego mente negotium hoc dicēdi suscipio, vt quicq̄, quod in actis sit, immutare cōtendam, Verum id satis duxerim,

A ij

si, id quod fieri, statutum est, cunctis hinc inde incouenientibus diuti⁹ exploratis, cautius, prouidentius, ex diuinoque magis numine fiat. Qua uidelicet melius ratione miseris pauperibus fuerit consultum. Id quo in hac re esse nullum potest aut Cæsareæ maiestati, tuæque perinde aplitudini obsequium gratius, aut rei publicæ cumulatius bonum. A deo nos pauperum habere curam Christus seruator noster, non modo uoluit, prædicauit, et admonuit: sed & sumis nobis cum pollicitationibus, tum cominationibus edixit.

¶ Sunt nonnullæ, neque ex postremis quidem, ciuitates cæsarei huius hispaniarum patrimonij, ubi his retro annis quatuor captum est, pauperes, vagabundis expurgare, in ordinem cogere, eleemosynas certa ratione & modo, & colligere, & distribuere. Sane ut hostiatim medici circumire arceantur: ut hoc illi labore, diuites uero, eorum improbitate leuentur. Neque eleemosynæ temere profundantur. Sed electus pauperum fiat: quo, ijs quos lex ualidos appellat, de medio sublatis, alijs, qui uere egent, uerberiores obueniunt. Quod equidem institutum esse nemo potest, qui non suo genere, & merito præclarum censeat, christianoque pectore uideat perficisci. Atque adeo dignum æstimet, quod pro sua quisque uirili laudet, foueat, omnique studio complectatur. At cum res tam sit magni momenti, aliarum quoque sui ordinis legem subeat, necessum est. Nepe ut ea sit, de qua non facile inter omnes conuenire possit. Operum etenim unumquodlibet non de subiecta materia, quantumlibet in honestissima uersetur, uirtutis continuo nomen promeretur: quæ neque uirtutis lineam statim attingit. Quin uero complurimis prius opus habet circūuestiri, quæ in uniuersum explorata ut sint, atque prospecta, nisi multorum iudicio, fieri nequit. Atqui usu venire sæpe solet, ut prudentes quidem uiri atque etiam consultissimi de rudibus nostris imperitorum dubitationibus multa, quibus cauere debeant, prospiciant. Nam audiens sapiens (ut in puerbio

est Salomonis) sapiētiōr erit. Igit̄ neq̄ tu Princeps opti-
 me neq̄ aliorum quisq̄ verba hęc, qualiacūq̄ adorno,
 aut animo mihi cuiquam aduersandi, aut cupidini con-
 tendendi adscribat. Neq̄ enim vlla in re tantam mihi fa-
 cultatem arrogo, neq̄ in hanc tali animo citra culpā pro-
 dire potuissē. Quocirca nihil est causę, cur se mihi q̄sq̄
 concertandi disputandive gratia obuiā proferat. Siqui-
 dem, vt paulo ante dicebam, non alio orationis meę) si
 quos modo habitura sit) neruos intendo, quam vt illę
 quę in pauperes apparantur leges, q̄ fieri maxime po-
 test, circūspetissime ferantur. Qua ratione fiet, vt inter il-
 los, qui in hoc negotiū amplissimas eleemosynas quo-
 tidie largiuntur, pro mea ego tenuitate, cum paupercula
 illa euangelica, duo minuta erogauerim. Quando qui-
 dem eleemosynę, quarum sumus egenis debitores, nō
 in solo pane positę sunt. Quinimmo vt Gregorij verba
 referam. Habens intellectum: curet omnino ne taceat.
 Habens rerum affluētiam: vigilet ne a misericordię lar-
 gitate torpescat. Habens artem qua regitur: magnopere
 studeat, vt vsum atq̄ vtilitatem illius cum proximo pro-
 curet. Habens loquendi locum apud diuitem: dānatio-
 nem pro retento talento timeat: si cum valet nō apud eū
 pro pauperibus intercedat. Hęc Gregorius. Munus er-
 go a lingua nō infime prodesse nōnunq̄ potest afflictis
 pauperibus. Vt enim est in Ecclesiastico. Diues iniuste
 egit, et fremet: pauper autem læsus tacebit. Et Isidorus
 (quod. xj. q. iij. inter decreta relatum est) pauper (inquit)
 dum non habet quid offerat in iudicio, non solum audi-
 ri contēnitur: sed etiam cōtra veritatem opprimitur. Ob
 idq̄ qui pauperem protegit, deum imitatur: qui teste
 illo pauperum patrono Iob, de manu violenti eripit pau-
 perem: et conteste Dauid, astitit a dextris pauperis: vt sal-
 uam faciat a persequentibus animam eius. Idcirco in re

Proue. i.

Luc. 21.

Hom. 9.
sup euā-
gelia.

Eccī. 13.
.ii. q. 3.

Iob. 5.
ps. 108.

quæ ad christianã religionem tanti refert, sane qua de
vita pauperum, nec sine diuitum magno periculo, de-
cernitur, nemo reuera posset officiũ prætermittere, qui
non protinus reprehensionẽ incurreret, qua (vt est in euã-
gelica parabola) neq̃ illum seruum et infidum domi-
nus tã increpuit acriter, q̃ talentum, quod si fœnera-
tus fuisset, vsuris potuisset augere, vt domino suo mul-
tiplicatum redderet, subtus terram maluit abscondere.
Absit eo hæc animo dixerim, quo velim quempiam cõ-
dẽnare. Etenim quotquot prouinciam hæc, negociũq̃
pauperum suscipiunt, vtranuis partem tueantur, zelo
pietatis ac religionis ducuntur: atq̃ adeo vtrosq̃ copio-
sa merces manet apud deum. Sed huc penitus mea ten-
dit oratio, q̃ pro suo q̃sq̃ ingenio iudicioq̃, rationes
in mediũ de hac re p̃ferre debet, q̃bus vtrinq̃ discussa,
exactius definiatur. Quod autem in animum induxe-
rim ad amplitudinẽ tuam orationem dirigere, nullum
in absentia Cæsar̃is legitimum alium iudicẽ, apud quẽ
causam pauperum orarem, deligere, aut potui, aut cer-
te debui: Cum quod deus ipse, per quem reges regnãt,
& legum conditores iusta decernunt, sæpe et multum
iudicẽ se patronum, ac patrẽ pauperũ, honoris gratia,
nominat. Vnde Synod⁹ cartaginẽsis quinta admoni-
tos esse voluit prælatos, vt ab imperatorib⁹ gloriosissi-
mis pauperũ patrociniũ postularẽt. Tũ ẽt q̃ causa hæc
et ad Cæsarẽ & ad curiã iam diu delata est. Scriptã du-
xi non latine solũ (quo tamẽ sermone latius ac pressius
rẽ explicui) verum et hispane. Primũ quod (vt alias me
clarætudini tuæ dixisse memini, quãdo scholas nostras
hoc honore dignatus es, vt lectiõibus nostris interesse
volueris) quãuis vtrũq̃ idyoma plene capias, ad princi-
pes tñ nõ nisi patrio eorũ sermone vti, fas est. Præterea
quod cum causa hæc, de qua dicturus prodeò, popula

Proue. 8.

ris sit: vt pote cui⁹ cognitio ad plebē etiā ptinet, operæ
preciū fuit, illa lingua pferri, quā vulgus etiā pciperet.

¶ QVONARRATIO CONTINETVR. CAP. II.

PRIMUM, quod huic fabricæ subiectū est
faxum, petitio illa fuit quadragesima sexta
in cōuentu regni, qui Valeoleti celebriter fa-
ctus est. anno ab orbe redempto. 523. supra
milleffimū. Qua pauperes apud Cæsarē delati sūt, q^d fi-
nes patrios egressi regnū medicātes peragraret: idq³ nō
sine dānis (vt causabat) quæ res publica eiusmodi gētis
vagatiōe per multa recipit. Ob idq³ ius a Cæfare implo-
ratū est, quo medici suo q^d solo cōtinerent: neq³ per-
mitterent circūuagari. Id veruntñ, quāuis vt de illo pro-
uideret responsū fuerit, nō fuit tūc edicto publico cau-
tū. Qua dere in cōuētū itidē celebri apud Matritū, an-
no. xxviii. petitiōe. xlv. de eadē rursus egenorū vagatio-
ne cōquestū est. Neq³ aliud inde, q̄ prius, responsū pro-
curatores reportarunt. Deinde in conuentu, qui anno
.xxxiiii. eodem conuocatus est, petitione. cxvij. alia sub
alio tenore producit supplicatio. Videlicet quod sin-
gulis regni ciuitatibus prouidus aliquis ac circūspect⁹
vir negotio pauperū delegaretur. sine cui⁹ testimonio
& Chirographo nemini licitum esset hostiatim men-
dicare. vt hac ratione legitimi pauperes cōperti essent.
Huic, veluti iustæ supplicationi, subscripsit Cæsar, vt
vagabūdi quos lex (validos appellat) oppidis abigeren-
tur, aduenæ, qui prætextu paupertatis falso titulo me-
dicāt, pellerent a curia. Quib⁹ adiecit, vt legitimi pau-
peres suis cuiusq³ dioecesibus procurarentur & alerent.
Nulla illic tñ pœna in legitimos pauperes decreta est,
quocūq³ regni mendicatū cōmigrauerint. Postea de-
mū (quod ad rem denuo propius attinet) anno. xl. cur-
ria, quæ est Cæsari a cōsilio, ea quæ præfatis petitiōib⁹

continentur, vt obseruariētur, senatus consulto manda-
uit. Atq; adeo post consiliariorum subscriptiones instru-
ctio quædam appēditur, sola tabelionis manu signata.
Qua executionis forma articulatim præscribitur. Sūma
eorū, quæ ad rem pertinent, sex continet articulos. Caue-
tur enim primum omnium, vt nemini prius mēdicare li-
ceat, q̄ eius paupertas legitimo examine constiterit. Secū-
do, necuiq; mendico, etiā legitimo, nisi in propria patria
intra certos terminos, sit integrum mendicare. Excepto
inde tempore extremæ famis, aliusue cuiuslibet magnæ
calamitatis. Tertio, ne absq; chirographo aut parrochi
aut illi⁹, qui huic muneri delegat⁹ esset, quisq; mēdicet.
Quarto, q̄ nisi prius sacramentaliter confessis, huius-
modi chirographa mendicandi concedantur. Quinto,
qui ad limina Iacobi peregrinantur prohibiti sunt, et lō-
gam moram facere in via, et a recto itinere vltra duo-
decim mille passus (quas Hispani quatuor leucas dici-
mus) deuiare. Reliqua iustissime extra controuersiā fan-
cita sunt. Postremus deniq; adiectus articul⁹ est, vt dice-
cesani, prætoresq; vrbium, pro sua vtriq; facultate, fati-
garent, instituta hospitalia reficere: eorūq; dotes a qui-
busuis debitoribus ac retētoribus exigere. Atq; adeo cu-
rarent, si qua forte ratione fieri posset, vt pauperes in suo
cuiusq; territorio abunde sustentarentur: ne vlla eos ne-
cessitas diuagare cōpelleret. Hæc metinæ año pxime lap-
so. xliiij. prælo mandata sunt. ¶ Super hæc fundamenta
cæpere ciuitates institutiones construere. In quibus ha-
bebatur. Primum vt yagabundi vrbe exigerētur. Mox
vt aduenæ mēdicātes, postq̄ essent refecti et recreati, cer-
toq; donati subsidio, trāsire protin⁹ cogerenť. Deinde,
ne mendicantes indigenæ hostiatim discurrere sineren-
tur: sed domi receptis, alij ad mun⁹ hoc destinati eleemo-
synas colligerent, atq; conficerent. Ad hæc obeūda mu-

Sex artí-
culi.

nera ministri, cum alijs, tū etiam prætores executores crea-
ti sunt. Cuncta quidem zelo sancto ac pietate plena. Ne-
pe vt legitimi pauperes, qui domi clausi malunt præve-
recundia extrema pati, quā ad mendicandum prodire,
hac ratione maiora possent subsidia recipere. Nam qui
aliter quā sancta intentione, institui hæc potuissent, Za-
moræ præsertim, quæ harum fuit vrbiū prima, vbi prior
ordinis religiosi ac toto orbe illustris diui Ioānis aderat.
Qui (quando in præsentia celsitudinis tuæ suis alijs ho-
noris titulis uuncupari nō permittitur) cum in alijs ger-
mane christianus, tum in pauperes christianissime ma-
gnificus, atq; (si verba cohererent) eleemosynarum san-
ctissime prodigus, nihil vnq; in pauperes decerni permi-
sisset, nisi religiosorum prudentūq; iudicio in rē esse pau-
perum cognouisset. Post modum vero cū murmura in
hac vniuersitate de institutionibus huiusmodi suborirē-
tur, consulti nōnulli a Zamora sumus. Qui non in vni-
uersum eorum articulis applausimus. At nonnullis
pro iudicio nostro recisis, reliqua subscribere polliciti su-
mus. Tum demum post dies aliquot scripta ad nos ab ea-
dem vrbe sunt capitula quædam articulorū, quæ subsi-
gnaremus. Ingenue fateor incitiam meam ac temerita-
tatem. Credidi nihil aliud in scriptis esse, q̄ ego verbo
promisseram subsignare. Et ideo, quā nō legi scripturā,
subnotaui. Non quod inter tot numero, tāq; insigniter
sapiētes quicq; mea subscriptio authoritatis, aut addere,
aut adimere posset: tamē audio aliqua illic haberi, quæ
si legissem, probare præruditate mea non possem. Hor-
sus hæc, q̄ postq̄ hisce dieb; a reuerēdissimo Cardinali
Toletano, meā sententiā Valeoleti de hac eleemosynarū
ratione rogatus, respondi, non me cuncta posse me-
te plene capere, ecce articuli ei zamorēses exhibent, meo
nomine subsignati. Quos deinde (vt audio) corā clare-

Dist. 9.
c. ego
solis.

tudine tua eorū fautores produxere. At vero cum illius ego nō sim authoritatis, quam pythagorici suo Pythagoræ tribuebant: qui nullum veritatis testimonium petebant, q̄ q̄ magister dixisset: sed eā potius augustinia nam legē ad Ilicroniniū (quæ in decretis est) cū omnibus qui de hac re loquūtur, tū maxime mihi præscriptam esse cupio: vbi ait nemini præter canonicos libros, quantalibet sanctitate doctrinaue polleat, maiorem adhibendam esse fidem, q̄ eius rationes persuasionesq̄ fecerint: quid ego alias subscripserim, nihil propemodū refert: sed quid rei veritas fuerit, pagellam hanc testem appello. Ad rem itaq̄ vt reuertar, a Zamora deinceps (tametsi nōnullis hic refragātib⁹) easdē hæc ciuitas cōstitutiōes accepit. Hinc demū Valeoletū cōmigrarūt. Vbi (vt istic rumorem audiui) te āplissime dñe, et quidem merito, ancipitē habēt. Vnde mihi animū subiit, deliberationē qualē hanc cūq̄, ad amplitudinē tuā scribere. Vereor ne vsq̄ ad facietatē narrationē ptraxerim. At necessariū arbitrat⁹ sum integrā rei sūmā, de qua dicturus sum, primum omniū ob oculos ponere.

DE VAGABVNDIS. CAP. III.

ELIBERATIONEM Hanc, vt pleraq̄ omnia, quæ in consultatione posita sunt, in duo statim secari operæ preciiū est. Enimvero quid nā liceat, quidue illicitū sit, primum oportet constituere. mox ex his quæ licita sunt, quid expedire videatur, discutere. Hanc partitionem Apostolus priori epistola ad Corinth. sub his verbis adumbrat. Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent: sed non omnia ædificant. Neq̄ vero eadem sunt ambo via perscrutāda. Sed diuersa potius lance expēdenda. Quid nāq̄ liceat, lege agendum est. Quoniam de qua re scripta est lex (vt super, L. prospe-

v. cor. 6.
et. 10.

ximus. ff. qui et a quibus. iuris prudētes cōsiderāt) nul-
 lus disputationi cōceditur loc⁹. At vero vbi ex duob⁹,
 quæ ambo per legē licita sūt, vtrū eorū expediat delibe-
 ram⁹, tūc ex æquo & bono, argumētisq; a prudentia p-
 fectis coniectanda res est. Et quia ex rerū diuisione per
 multa et sciētix et cōsilia luce clarescūt, lōge interest inē
 vagabūdos homines, & eos qui, cū vere sūt pauperes,
 per orbē mēdicādo discurrūt. Nā de priori hominū ge-
 nere, nō lege modo particulari regni, sed antiquiori mul-
 to, quæ inter cōmunia iura scripta est, atq; adeo diuino
 ac naturali iure antiquissima, cautum est, ne in republi-
 ca impune permittantur. Alteros vero, nempe aduenas
 et peregrinos (saluo eorum iudicio, qui iuris prudētia
 præstant) nulla lege video, quocūq; illi gētium discur-
 rant, inhiberi. Quin vero, si et euangeliū, & qd' natu-
 ralis rō suggerit auscultem⁹, neq; esse apparet ex æquo
 et bono. ¶ Quātū ad priorē partē spectat, nomē / vaga-
 būdos / q̄uis p̄mo sono nihil aliud designare videat, q̄
 hominē, qui sine ppria sede ac domicilio per orbē vaga-
 tur (vt sup. c. fi. de foro cōpeten. et. L. hæres absens. ff.
 de iudi. doctē adnotāt iurisconsulti) addendū tñ est, vt
 eius notio hēt, q̄ sint homines nulla necessitate, cōmo-
 ditate, aut vtilitate vagātes. Alias nō esset (vt plane est)
 nomē infame. quippe quo ociosos hoīes subnatamus.
 Qua de re quiratione aut artis exercendæ, negotiatio-
 nisue, aut alius necessitatis siue vtilitatis patrios fines
 egrediunt̄, nec vituperant̄, neq; hoc p̄inde famoso va-
 gationis nomine censentur. ¶ Igitur q̄ id genus ho-
 mines, qui neq; substātiā habent, vt a seruilibus ope-
 ribus procul sint, neq; debilitate rursus aut quouis
 alio impedimēto legitime tenentur, quomin⁹ labores
 eiusmodi seruiles subire possint, non debeant impune
 circūuagari, primū argumentum est a lege diuina. Cu

ff. qui et
 a qb⁹. L.
 prospe-
 ximus.

Vagabū-
 dus.

De foro
 compe.
 ff. de ius-
 di. l. hæ-
 rens.

Vagabū-
 di lege
 diuina p-
 hibetur.

ius nos deus initio statim orbis conditi admonitos esse voluit. Vbi hominē ex amœnissima illa paradiso, in qua (si in iustitia et æquitate perseuerasset) suauissimo contēplationis ocio frueretur, merito suo eijtiens, in sudore (inquit) vultus tui vesceris panetuo. Idq̄ deinceps sub figura confirmauit: dum in Deuteronomio, ne os bouis triturantis ligaretur, edixit. Quod (interprete ad corinthios. Paulo) non tā curam exprimit quā deus habet de bobus, q̄ q̄ homines qui in opere sunt et negotio, digni sunt quo vescuntur pane. ociosi vero, minime. Id qd̄ et Christus ipse seruator noster in euangelio docuit: vbi ait, dignum esse operariū mercede sua: et vbi homines illos in foro stātes ociosos reprehēdit. Quāuis ociositatē illi excusauerint, q̄ nemo eos cōduceret. Et ad The salonicenses Paulus, quosdam fratres acerbè redarguit, q̄ cum ociose et absq̄ negotio essent, atq̄ ideo extra ordinem, eleemosynas a populo recipiebant. Et concludit, q̄ qui non laborat, neq̄ māducat. Tametsi nōnulli quādo non alio eos nomine subnotemus temerarij certe, parūq̄ ad loquēdum circūspecti, illum locum aduersus religiosos medicantes interpretari tētauerint. Cum tamē ibidem Paulus, et alibi frequēter aperte doceat, quantū iuris habeant qui spiritualia seminant, vt temporalia metant. Attamē nō est hic locus digressionis huius: sed ad propositam conclusionem reuertamur. ¶ Mox eadē conclusio ratione naturali cōprobatur. Qui enim in bonis non habet vnde viuat, nullum ius habet aliena petendi, nisi aut arte sua, aut quouis alio labore, aut negotio alijs vicissim seruiat. Vtraq̄ enim ratione deus et natura humanis rebus prospexit: dum et diuites esse et pauperes sapienter disposuit. Sane, vt diuites essēt velut anima, quæ corpus regit: pauperes vero, vt corpus qd̄ animæ seruit. Quippe qui terram colant, artes exercent, vt sine qui-

Gene. 3.

Deu. 25.

1. ad co. 9

Math. 10

Mat. 20.
2. thes. 3.

Lege naturalī.

bus humana vita transigi nequit. Deus enim et natura
 (vt. x. de natura animalium Arist. author est) nihil
 vnq̄ frustra fecit. Idcirco qui ociosam prodigunt vitā
 præter legem naturæ viuūt. Vnde vt Seneca. xix. lib. ad
 Lu. et. ij. de natura deorum Cicero testes sunt, ociosi
 homines perinde sunt, ac si non essent. Et Demetrius
 philosophus ociosos homines mare mortum appellat.
 Adeo vt neq̄ magnates vlli, qui subditorū vectiga-
 lia exigūt, alio nullo iure possent accipere, nisi ob curā,
 solertiam, ac (si opus est) sudores, quos in subditis gu-
 bernādis subeūt. Quinetiam et principes (vt Cæsar re-
 rum clarissime gestarū lōgo vsu cōpertum habet: & tu
 inclyte princeps iā iā experiri pergis) id penitus iuris ac
 meriti ad tributa habent, quæ sibi a re. pu. pro seruitio
 conferūtur, q̄ (vt ait ille) tot tantaq̄ negocia sustineāt
 vt rem pu. armis tueantur, moribus ornent, ac legibus
 emendent. ¶ Tertia hæc ratio præfatæ cōclusionis est.
 Ociositas (vt est in Salomone) multam malitiam do-
 cuit. Cuius causam alio prouerbio explicat. Nam cum
 desiderijs semp sit prægnās ociosus, quid demū aliud,
 q̄ malitiā parturiat, et iniquitatem? Primum omnium
 cōsuetudini aliena petendi annexa confestim est adula-
 tio. Mox verecundia perfricatur. Quo tamen freno ho-
 mines a viciorum præcipicio retinētur. Tertio caro ad
 libidinem emolescit. Etenim vt poeta ille scriptum reli-
 quit. Ocia si tollas, periere cupidinis arcus. Quarto
 mendicitas vagabundi, furandi magistra est. In sum-
 ma, cū huic generi perditorū hominū nullū cū homi-
 nibus melioris notæ, quorū bonis moribus imbuātur,
 consuetudo sit aut cōmerciū, fit vt christianæ toti⁹ reli-
 gionis facile obliuiscant. Atq̄ adeo quibus ipsi colori-
 bus semel infecti sūt, inquinare alios et cōtaminare per-
 gunt. Vnde Platoni in de republica / ociositas pesti-

Arist. de
 natura
 animalium.
 Sen. epis-
 tola. iiij.
 Cice. li.
 2. de na-
 tura deo-
 rum.

Ociosis
 tatis ma-
 la.

Decōse.
dist. 5.

Aug. ad
vercel.

Hom. 26

Sene. de
clemen.

Eze. 16.

Arist. 7.
poli.

lencia mortalium est. Quā ob rem accuratissime cauit,
vt nemo esset in republica, qui ociosam viueret vitam.
Et inter nostros sanctos Theologos Hieronimus ad
rusti. (id quod de cōsecra. dist. v. capitulo / nunq̄ / refer-
tur) hoc nos clypeo aduersus arma diaboli protectos es-
se cōmonefecit, si nunq̄ nos ociosos aduersarius ille in-
ueniat. Et Augu. in epistola quadam ad yercellenses.
Nullus (inquit) fructus ocij: immo magis dispēdium.
Ociosus Esau amisit primatus benedictionē: quia ma-
luit cibum accipere, q̄ quærere. Et Chris. super Ioā. Per-
uerfi facti sumus ocio: non laborare / nos corrumpere
assueuit. Et Sene. lib. de clemētia. Emolit ocium vires:
sicut rubigo ferrum. Fax immota torpet: ignem agita-
ta restituit. Atqui alijs cōpluribus quę in sententiā hāc
cumulari facile possent, clarissimis testimonijs, prophe-
ta ille Ezechiel post longam Hierosolimorum execra-
tionem: quo tandem malorum omnium semina pate-
faceret. Ecce inquit, hec fuit iniquitas Sodomæ sororis
tuæ / superbia, saturitas panis, & abundantia, & ocium
ipsius & filiarum eius: & manum egeno & pauperi nō
porrigebant. ¶ His alijsq̄ huiusmodi testimonijs et
argumētis instructi quotquot rem publicam, aut scrip-
tis præceptis instituerunt, aut rebus clare gestis, guber-
narunt, ociosos huiusmodi homines de medio rei pu-
blicæ sublatos esse volūt. Quo circa Arist. vij. eorū lib.
quos politicos inscripsit, rem publicam in ocium par-
titur et negocium. Atq̄ homines ingenio præstantes
(quos liberos vocat) in ocio esse præcipit. Quod est / a
mechanicis artibus, alijsq̄ id genus corporeis laborib⁹
exēptos. Qui partim ad gubernacula reipublicę sedeāt:
partim rei militari præficiantur. Alij literarum contem-
plationi incumbant. Alij deniq̄ diuino cultui manci-
pentur. Eis vero, qui corporis poti⁹ robore, q̄ ingenio

valent, seruili vulgo, nullum (inquit) ocium dandum
 est: sed in opere semper & negotio teneantur oportet.
 Qua de causa Lacedemonij, bellis efferati hoies (vt
 idem illic Philosoph⁹ cōmemorat) plus forte iusto ar-
 mis & rebus bellicis iuuētutem exercebant. At Numa
 pōpilius, secundus Romanorum Rex, homo contra
 suo pte ingenio religiosus et pacificus, non solum (vt
 L iuius refert) propter deorum cultum tantam sacrifi-
 ciorum ac cerimoniarū multitudinem instituit: sed in
 hoc preterea, ne qui armis fuerant assueti, luxuriarent
 ocio animi. ¶ Ad ius ergo cōmune vt descēdam⁹, hāc
 ob rem. Iustinianus imperator legem tulit. li. C. xj. cui
 titulum fecit/ de mēdicantibus validis. Quod est/ de
 his, qui cum non modo sani, sed sunt & ad labores sa-
 tis firmi, ficta simulataq; infirmitate, orbem mendicā-
 do peragrant: legitimorum pauperum eleemosynas in-
 iuria vsurpātes. Qua proinde lege potestas cuiuscūq; fit
 & facultas, homines huiusmodi, si serui sint, manu ca-
 piēdi. Sin vero sint liberi, perpetuo (inquit) colonatu
 fulciantur. Idem ferme in Autē. de quæstore. colla. vj.
 cauetur. Sane vt quæstore curæ sit, aduenas qui in vr-
 be sunt, qualis quis sit, explorare: quodq; negotiū aut
 fortuna eos in urbem perduxerit: eorū causas, quo faci-
 le expediantur, procurare. Si manere velint, valentesq;
 sint & ad laborem sufficientes, ad laborem compellan-
 tur. Si seruilia, possessoribus transmittantur. ¶ Hinc
 & peculiare leges regni deriuatæ sunt. Neq; aliud pro-
 genitores celsitudinis tuæ de hac re sanxerunt, q̄ vt
 iuri cōmuni subscriberēt. Extat primum inter eas quas
 partitar vocāt: parte. ij. titulo. xx. edictum, quo legi de
 mendicantibus validis subscribitur. Nempe q̄ huius-
 modi sobeiani (verbum legis est) & vagabundia repu-
 blica, veluti hostes, profligātur. Id quod lege alia inter

L. demē.
 valí. C.
 li. ii.

Autē. de
 quæstore
 coll. 6.

Lex pti.

Lex ord.

cas quas ordinamenti appellant, tametsi pluribus verbis, cauet. Lex prima est tituli, xiiii, lib. viij. Biruiescæ anno a nato saluatore, ccclxxxvij, supra millesimū promulgata. Vbi nouū aliud detrimētum, præter ea quæ supra cōmemorauimus, refertur, quod res publica a vagabūdis accipit: videlicet q̄ dum ociosorum hominū turba permittitur, agri vacant cultoribus, et artificum inopia res publica laborat. Quo circa, rigore penæ moderato, quæ lege de mendicantibus validis vagabundis decernitur, potestas cuicunq̄ fit vagabundi in seruitium proprium cogēdi mense integro, absq̄ vllō stipendio, præter victū. Aut q̄ flagris cæsus, ab vrbe exulet. Hæc sunt princeps integerrime, quæ diuino ac naturali iure, ac subinde positiuo et cōmuni, et regni peculiari de exigendis vagabūdis sanctissime statuta sunt. Quibus cōclusio prima satis (vt existimo) stabilita cōfirmataq̄ est. Sane q̄ vagabundi non sunt permittendi, vt Cæsar in conuentu apud Mmatritū: año. xxxiiij. & alibi frequēter puidēter edicto publico imperauit.

DE ADVENIS MENDICANTIBUS. Cap. iij.

SVBSEQUITVR vt membrum alterum distinctionis, quam supra fecimus, expēdamus. Quod est. Vtrū integrum cuius hominū sit, modo non sit fictus, sed verus pauper, patrios limites egredi & quocūq̄ regni mendicatum ire. An vero contra possint lege prohiberi atq̄ intra huiusmodi limites arceri: vt prefatis illis regni petitionibus ad Cæsarem continetur. De quo si lex esset iā Cæsaris promulgata, vsuq̄ longo recepta, verba facere metuerem. Tametsi etiam tūc, si expediret, æquissimus Cæsar et consultissima curia legē mutaret, Nulla enim iniuria

iniuria legibus fit, si pro temporū qualitate mutantur. At cū lex ista non modo nō sit executioni mandata, verū si quis senatus illud consultū anni quadragesimi inspiciat, neq; sub tenore legis lata sit, nihil aliud q̄ obsequiū existimo, si ad celsitudinē tuā qualescunq; huius ratiōes referā. ¶ Primū omnium petitiones illæ sunt res noua: de qua nusq; gentium aut rogata vnq; lex est, aut ædita. Neq; temere me hoc vereor affirmare: sed iura omnia diuina et humana testimonio fuerint. Id quod profecto aduersus inuentū hoc, magnū validissimūq; est argumētum. Nā certo credas princeps clarissime, si res hæc tā esset ex æquo et bono, atq; isti cēsēt, nunq; tā improuida fuisset antiquitas, quæ non de hac re legem scripsisset. Cū tamen contrarium et ius cōmune, et regni particulare ad moneat: et ratio naturalis persuadeat: et aperte sacra pagina prædicet. In Autētico præfato de quæstore, postq; cautū est vt aduenarū causæ et negotia examinentur, quibus expeditis valentes et firmi aut in suā cuiusq; patriā trāsmittātur, aut laboribus mancipentur, exceptio inde sub hæc verba fit. Læsos autē aut læsas corpore, aut canicie graues, hos sine molestia esse iubemus in hac nostra ciuitate. Nullo prorsus inter indigenas aduenasq; facto discrimine. Cui lex quā hispani dicimus ordina. (cuius paulo ante memini) ad verbū subscribit. Nā postq; præcipit vagabūdos exilio relegari, eximit inde, nisi fuerint senio graues, aut debiles aut valetudinarij: adeo vt de facie conijcere liceat, non posse corporali se opere, et labore sustentari. Hos nāq; absq; vllō discrimine siue ciues sint, siue aduenæ, impune lex illa mendicare permittit. Quam deinceps legem Henricus rex apud Taurum edicto nouo ad verbum confirmauit. Quare intelligere non valeo quomodo ex huiusmodi legibus cōmunibus, aut regni elici pos-

Res noua.

multa sup
frontrib;
ta statum
que ab an
quis no si
zunt ex co
ta lra u
m commu
Autē. de da
quæst. fem
up sum ot
du
qualip et
iz ut e h
, claudu
, m maki
Lex ordi m
namēti. m

fit, vt medicantibus fines et lineæ præscribantur, extra
quas non sit eis liberum mendicare. Si quidem nulla
hactenus ab incolis, modo pauperes sint, aduenas dis-
criminauerit: sed tantum inter simulatos fictosq; men-
dicos, atq; legitimos vniuersæ distinxerint. Quâ ob re
(si conijcere licet) et Cæsarea maiestas et eius a consilio
curia. xvij. annos distulit ad huiusmodi supplicationes
certo respondere, vt pote quas nō tam de christiano pe-
ctore erga legitimos pauperes, q̄ ex facietate mendican-
tium profiscici, suspitio erat. Neq; in cōtrarium obijci
potest responsum ad petitionē. cxvij. in conuentu apud
Matritū āno. xxxiiij. quippe quo de yagabūdis penitē
pronūciatū est, vt pœna legis plecterent. Qd̄ autē de le-
gitimis pauperibus Imperator adiecit, vt videlicet suis
cuiusq; diœcesibus procurarentur, clementiam potius
regis, q̄ rigorem legis præ se fert. Quod autem sub cō-
ditione subiecit, si quibus abūde necessaria prouiderē-
tur, medicare nō liceret, id sine discrimine aduenæ aut
indigenæ iuste præceptum est. Neq; aliud profecto cu-
ria anno. xl. edicere voluit, nisi q̄ si certo cōstitisset abū-
de omnia pauperibus domi supetere, non permitteren-
tur mendicare. Nunq̄ tamen legitimis pauperibus de-
creta pœna est vbiq; mendicēt: siue in patria propria
siue in aliena. ¶ Fuerit ergo hic sub peritiorum cēsura
conclusio. Pauperes qui vere egent ex nullo loco regni
expelli possunt: sed perinde vt indigenæ et incolæ aut
permittendi sunt mendicare, aut alia sunt ratione sustē-
tandi. Hanc conclusionem pro mei tenuitate ingenij:
quinq; sex ve rationibus asserere possum. Præter testi-
monia quæ de sacris literis subijciam, Prima est hæc.
Nemo nisi hostis aut insidiator fuerit rei publice, cri-
men ve aliquod aut flagitiū admiserit, ab oppido quo-
cunq; arceri potest, Ratio in prōptu est, Nam cum iure

Conclu-
sio. Veri
pauperes
vbiq; ius
re men-
dicant.

Ratio. i.

*sa sine culpa & fuerit. Si vero liberum erit, si iurum publicum
causa sine culpa non erit, pena sed prudenter dominus a ho*
naturali et gētiū viæ ciuitateſq; omnib⁹ promiſcue pa- *Effidus*
teāt, iure vbiq; libuerit cōmorādi nemo, niſi pro cul-
pa, p̄uari pōt. Vnde exilū inter acerbis poenas legis eſt.
Adeo, vt. L. capitaliū. ff. de pēnis, ſi nō omnino capita *L. capita
liū. ff. de
penis.*
lis, ſaltē huic proxima cēſeat. Et quāuis aduenā ad pro-
priū ſolū remittere nō ſit rigorofū exiliū, eſt tñ iuris vio-
lato, qua itegrū eſt cuicūq; vbi voluerit cōmorari. Igi-
tur cū legitimis pauperib⁹ nullū prorfus ſit crimē, aut
flagitium mēdicare, nullo certe iure poſſunt ex oppido
quocūq; eiſci: q̄ diu ipſi illic: cōmorari voluerint. ¶ Se- *Ratio. 2.*
cūda rō forte eſt euidentior. Principes aut res publica nō
poſſunt leges de eleemoſynis ferre, quibus maiori vin-
culo ciues ad eleemoſynas obſtringant, q̄ ſunt leges na-
turales et euāgelicæ. Verbum ita expono. Diſceptatio
eſt inter Theologos, alijs docentibus nō currere præce-
ptū aut diuinū, aut naturale de eleemoſyna ſub pecca-
to mortali, niſi in extrema neceſſitate, alijs vero ſimili⁹
aſtruētibus, nō ſolū tūc, ſed et ex his quoq; quæ homi-
nibus pro ſuo cuiuſq; ſtatu & cōditione ſuperfluūt, in
gravi ſaltē neceſſitate, teneri homines ſub mortali pec-
cato ad eleemoſynas. In qua ſententia eſt etiam, præter
alios. S. Th. At forte etiā in hoc caſu, nemo tenetur de
neceſſitate dare huic, vel huic: aut modo vel alio tēpo-
re. Sed ſatis eſt ſiquis de ſuperfluo aliquibus quādoq;
egentibus erogauerit. Huiuſmodi legibus Princeps
adiſcere nullam poteſt, niſi q̄ in extrema neceſſitate po-
teſt ad eleemoſynas ſub poenarum cōminatione cogere.
Attamē extra illū caſum ſub nulla poena pōt ad ele-
moſynas cogere: q̄ nec lati⁹ præceptū euāgelicū extēdi-
tur, vt ſub peccato mortali obliget. Sed nihilomin⁹ eſt
illi qui ſunt extra extremā et grauē neceſſitatē ius habēt
mendicandi ad quācunq; aliam neceſſitatem ſubleuā-
dā. Quib⁹ miſericordiæ virt⁹ et officiū eſt ſubuenire.

Necq; Cæsar aut curia quando promulgauit, vt paupes
res in suo cuiusq; territorio alerentur, intenderat ciues
compellere ad allendos suos pauperes abunde ne men-
dicare indigerent: sed solū edixit vt dotes hospitalium
a debitoribus exigerentur. Adiecit autem citra præce-
ptum, vt dioecesani atq; prætores operā darent, si quo
pauperes modo infra proprios lares sustentari possent.

Ratio. 2.

Hinc colligitur secunda hæc ratio. Nemo cuiuscūq;
sit authoritatis, vel potestatis inhibere potest pauperes
e sedibus proprijs mendicatum exire, nisi ciues lege om-
nino compellat, vt nō solum tanq̄ ex misericordia, sed
veluti ex debito pauperes pascāt, vestiāt, cæteraq; eis ne-
cessaria ministrēt: q; si arctiori vinculo occluderet pau-
peres q̄ diuitū burfas aperiret, cogeret miseros extrema
pati: sed princeps nō hoc pōt rigore ciues cogere, vt mē-
dicos alāt: saltē nō hæc fecit: ergo nec pōt in p̄prijs
territorijs eos occludere. Quin vero q̄ntūcūq; rigoro-
sissima lex lata esset vt episcopat⁹ quilibet sub graui pē-
na, suos pauperes aleret, ciues tñ nō omnibus prouide-
rēt, pauperes tūc edicto liberi essēt: possentq; quocūq;
vellēt mendicatū ire. Nā quomō, præcor, pōt lex paupe-
res prohibere patriā exire, si id nec crimē, nec culpa est?
Aut quomodo culpa esse potest, si non sibi abunde ne-
cessaria pro se suaq; familia ministrantur? Tertia ra-
tio, quæ proximā lucidi⁹ explicat, huiusmodi est. Quē
admodum intra mœnia eiusdē ciuitatis alteri diuites,
alteriq; sunt pauperes, & infinibus eiusdē episcopatus
alia sunt oppida quæ diuitijs et fortūnis affluunt, alia
vero quæ in opia et egestate laborant, ita & in toto re-
gno alij sunt episcopat⁹ prædiuites, nēpe aut ybi gleba
pinguior, terraq; fructuū benignior est, aut gēs nego-
tiatione locupletior: alij vero steriles & pauperes: ergo
vt diuites ciues, pauperes eiusdē yrbis: et oppida ditio-

cc 1 a h u e
ham m h
ma ch g
quom m
nulla opus
est w alho
ru ad om
dap elemo
smas sic
voluntari
elemosine
cahorum
o dno sap
essent ob
sticam h
i lac m
Ratio. 3.
no censur
pauant h
i velle p
sunt v l w
pellunt ad
aliap ex
hones ad
rum pult
um no i
er hmanly

Pauperes suos alere. si que esset, que non est cum ipso duxit

ra, pauperes aliorum locorum eiusdem episcopatus eleemosynis sustinere debent (ut authores illarum petitionum contentur) ita et locupletes episcopatus non possunt excludere aduenas pauperes sterilium regionum. Collectio profecto aperta est. Nam quemadmodum ciuitas et episcopatus, ita et totum regnum vnus est corpus et vna res publica: cuius omnes ciuitates membra sunt. Cur enim, deus si hoc vnquam tibi sapietissime princeps in mentem venit, asturium finibus ac motanorum, quos in saxosum illud tenuemque et infrugiferum solum coniecerat, opimos campos ac pinges subiecit, Toletanumque regnum adiecit, nisi ut aliorum inopiam, aliorum fertilitate subleuaret. Nec satis est hoc interpretari, quando fames aut alia grauis calamitas acciderit: quia non solum extreme indigentes, sed extra illam patiuntur etiam homines necessitates: quibus subleuandis ius habent mendicandi. Et in regali curia celsitudinis tuae, vbi tot ducatorum milia expenduntur, quomodo non multo plures admittantur medici quam in integra alia prouincia. Vbi domus vna praelati cuiuslibet, aut magnatis plures pascere mendicos sufficit, quam alij ex ciuibus, centum. Quam miserabiles huiusmodi homines ut vermes in republica habentur, & conculcantur, integrum eis saltem cum formicis sit, arborum fastigia, victum quaerentes, ascendere. ¶ Quod autem vnum tantum regnum videbar paulo ante vnum corpus aestimare, secundum indulgentiam (quod ait Paulus) dicebam. Addiderim namque pauperibus vnius regni aditum ad regnum alterum lege Christi patere. Nam quod Apostolus corinthios instruit, nos omnes vnius esse corporis membra, non in angustias vnius regni metaphoram redigit. Sed omnes (inquit) vno spiritu in vnum corpus baptizati sumus. Non ergo vnum tantum regnum vnum et corpus: verum vno baptismo Christiani vniuer

*Ita multa
haberi pau
peres dicit
pauca ut qu
b. v. p. r. u.
h. n. t. a. n. o. r. u.
s. e. h. e. s. s. e. t. e.
v. i. m. h. e.
r.*

1. cor. 12.

si in vnum corpus regeneramur vt singuli inuicem
simus, vnus alius, membra: vsibus officijsq; diuer-
sis distributa. Vt enim in fabulis est græcorum q;
claudum cæcus humeris importabat, vt vicissim clau-
dus cæci gressum dirigeret, ita & inter christianos qui
ingenio præstant, ignorantium oculi esse debent: qui
vero corporis robore & viribus valent, debiliū sint
manus ac pedes oportet: sed diuites qui substantiam
habent huius mundi, stomachi vicem erga pauperes ge-
rere tenentur. Vt omnium sit demum caput, christus.

Ad ro. 10

Neq; Paulo secundum euangelium distinctio est in
Christo Iudæi & Græci: nam idem dominus omnium.
Quinimmo si altius res ad ius naturæ referatur, ge-
nus hominum adeo suapte natura arctissimo sunt
vinculo coniuncti, vt, nisi hostes nobis essent, ali-
quodue ab illis fidei detrimentum timeremus, neq;
infideles mendicos e nostra republica eijcere fas esset.

Ratio. 4

¶ Quarta ratio huiusmodi est. Præterq; q; aliæ re-
gni prouintiæ bonorum ac fortunarum q; aliæ am-
plius abundant, sunt etiam gentes alijs aliæ in paupe-
res clementiores: aliæ vero nescio qua auaritia ac po-
tius crudelitate eleemosynarum tenacissimæ. Et cum
homines ad eleemosynas constringi alia quam su-
pra diximus ratione non possint, crudeliter cum pau-
peribus actum esset, nisi potestas miseris facta esset
vt ab vna se in aliam prouinciam conferent. Adde
q; infirmi, aut valetudinarij pauperes sæpe sæpius ne-
cesse habent propter aeris inclementiam regionem pe-
tere, vbi salubrius refrigerentur. Et potest idem pau-
per assiduitate & frequentia mendicandi facietatem
facere incolis eiusdem vrbs, aut alia quauis forte de
causa molestus esse: quapropter compulsus fuerit so-
lum mutare. Adde, q; forte inimicos illic habet, aliam

ve occasionem peccandi, vel aliquid admiserit, unde supplicium metuit. Quibus de causis necessarium habet, aut transfugam alibi, aut exulem esse. Nec compelli iure potest, ut rationem reddat desertæ patriæ, magis, quæsi diues esset. ¶ Quinta ratio a iure sumitur hospitalitatis. Quæquidē, nulla fuit nunquam in antiquitate natio, aut res publica, apud quã non in magno prætium fuerit habita: atque omni religione culta. Hospitalitatem enim Plato tertiam partem amicitiae faciebat. Hanc Theophrastus (Cicerone lib. offi. primo referente) summis laudibus efferebat. Adeo, ut iouem suum gentilitas quæ deorum optimum maximumque collebat, hospitalem, honoris gratia nuncuparet. Quo nomine templa Ioui arasque erexerunt. Videlicet quod iudex esset vindicatorque acerrimus violati iuris hospitem. Atqui ne ex gentibus testimonia petamus, Paulus Hebreis hospitalitatem (inquit) nolite obliuisci. Per hanc enim latuerunt quidam, angelis hospitio receptis. Alludit ad hospitium, quo et Abraam et Loth angelos exceperunt. Quo merito Loth cum familia subuersionem sodomorum euasit. Tanto ergo honore deus hospitalitatem dignatus est, ut angelos ad terras miserit, ubi hospitalitatis beneficium reciperent. Et Raab illa meretrix Iherico propter hospitalitatis officium a cede et præda ciuitatis liberata est. Unde et multi sunt canones quibus hospites christianorum fidei committuntur. Igitur si hospitalitatis officium adeo fuit semper celebratum, quibus rogo maiori cum laude & merito christiani se possunt hospitales exhibere, quam egenis et mendicis. Hospitalitas autem non tam erga incolas ac ciues nostros, quam erga aduenas et peregrinos exercetur. Nam quauis officium etiam sit, egentem quemlibet tecto suscipere

Ratio. 5.

Plato.

Cícero .
lib. 1. offi.
fi.

Hebr. 13.

hospitalitatis tamen nomē aduenas proprie designat.
¶ At vero quo postremo conclusionem hāc sacrorū te-
stimonijs cōfirmemus, nusq̃ sacræ scripturæ discrimē
vllū inter indigenas et aduenas (modo pauperes sint)
factum esse legimus. Quin potius æquo iure et momē-
to cōmendat nobis vbiq̃ sacrum eloquium aduenas
Exo. 23. pauperes, atq̃ indigenas. Primū exodi. xxiiij. Peregrino
(inquit deus) molestus nō eris. scitis enim aduena-
rū animas: quia et ipsi peregrini fuistis in terra egipti.
Leu. 23. ¶ Et leuitici. xxiiij. Postq̃ mesueritis segetem terræ ve-
stræ, non secabitis eam vsq̃ ad solum: nec remanentes
spicas colligētis, sed pauperibus & peregrinis dimmit-
tetis eas. Et Deuteronomi. x. Deus amat peregrinum,
Den. 10. et dat ei victum atq̃ vestitum: & vos ergo amate pere-
grinum. Et Paulo inferius capite. xiiij. Peregrino qui
intra portas tuas est, da vt comedat, aut vēde ei. Primū
quidem, si fuerit pauper: alterū vero, si vnde emat ha-
buerit. Et quod omnium maximum est, inter ea de qui-
bus nos Christus seruator noster admonuit exacturū
esse rationem, vnum, neq̃ in postremis est, si cum ho-
spes erat et tecto carens, hospitio eum exceperimus. Re-
spondeant ergo mihi quæso qui aduenas pauperes abi-
gunt, si et vagabundos profligamus, neq̃ alienigenis
pauperibus hospitaes sumus, quinā reliqui sunt, quos
erga possimus hanc misericordiā exercere. Nisi eos for-
te dixerint, diuites inq̃ homines et illustres, qui apud
pares alios hospitantur. Hos verū tamē (tametsi et hoc
officium sit) non eos existimo esse, quos christus desi-
gnauit, vbi inter alias pauperū eleemosynas, & hospi-
talitatem quoq̃ cōnumerabat. Arbitror ergo, nisi me
Conclusio. mea fallit opinio, ius esse pauperum quocūq̃ regni mē-
dicatum procedere. Nec satis est, dies binos, aut ternos
substineri in yrbe, si diutius illis cōmorari libuerit.

DE QUO OBJECTIONIBVS

respondetur. Cap. v.

Et quæ vllam vnq̄, quæ huic aduersetur, legem
 vidi. Nisi pro lege habeatur, quod flandriæ
 modo apud Hiprum institutū audio. Vbi
 inter alias constitutiones, prouidenter quidē
 et christiane institutas, decretum etiā est, ne alie-
 nigenis pauperibus vrbs pateat. At non omne exem-
 plum pro lege habendum est. Aiunt Parisienses patres
 decretum subsignasse. Id quod profecto nunq̄ credā.
 Hoc enim tantum probare potuerunt, q̄ non teneren-
 tur omnibus prouidere. Quod tamen in urbem non
 admitterentur, nulla id ratione Parisienses, aut quiuis
 sacrarum scripturarum, iuris ve prudentes affirmare
 potuissent. ¶ Qd̄ autē omniū maximū testimoniū p-
 se afferre possent, qui asserunt pauperes intra natales
 limites lege contineri posse, est ex concilio Turonensi
 secundo sub Pelagio primo, annis hinc ferme mille ce-
 lebrato. Cuius in cap. v. verba sunt hæc [Vt vnaquæq̄
 ciuitas pauperes et egenos incolas alimentis congruen-
 tibus pascat secundum vires, vt tā vicini præsbiteri, q̄ ci-
 ues omnes suum pauperem pascāt, quo fiet, vt ipsi pau-
 peres per ciuitates alienas non fatigentur.] Hoc verum
 tamen æquissimum ac sanctissimum decretum nobis
 potius, q̄ aduersæ opinioni manifeste suffragatur. Hic
 nāq̄ nulla fit prohibitio pauperibus, quominus quo-
 cunq̄ libere possint mendicatum exire. Sed in fauorē
 pauperū admonet vnaquæq̄ ciuitas suos incolas pau-
 peres sustentare. Quo fiet (inquit) vt pauperes per alie-
 nas ciuitates non fatigentur. Et præterea neq̄ verba no-
 ui præcepti sūt positiui, vt vna quæq̄ ciuitas suos inco-
 las congruenter sustineat. Sed solum admonentur iux-
 ta veritatem euangelicam, ita se gerant erga pauperes,

Cōciliū
 Turonē
 se.

’
 ’
 ’
 ’
 ’

vt non cogant miseros aliunde victum quaeritare. Erat enim tunc vsq; adeo erga pauperes, et in praelatis cura, et in subditis charitas, et in omnibus benignitas, vt nō solum mēdicis nulla esset necessitas, in alienas exeūdi, sed certe neq; in propria patria mēdicandi. Nisi forsantā pauper esset ciuitas, vt suis mendicis non sufficeret. Quod tū apud alios frequenter, tum etiam apud Cyprianum legimus. Cuius verba sunt libro. i. epistola. x. Quod si illic ecclesia (loquebatur enim de paupere ciuitate) non sufficit, vt laborantibus praestentur alimēta, poterunt se ad nos transferre, vt victum hic et vestitum accipere possint. Et lib. iij. epistola. x. Habeat interim quantum potest pauperum cura, vt his ad tollerādam penuriam sumptus per vestram diligentiam suggerat. Et epistola. xxiiij. Infirmorum et omnium pauperum curam peto diligenter habeatis: sed et peregrinis, si qui indigentes fuerint, sumptus suggeratis de quantitate mea propria. Quæ quātitas, ne forte iam vniuersa erogata sit, missi aliā portionem, vt larguis et prōptius erga laborantes fiat operatio. Sed de hoc latius infra. Hæc enim solum attulli, vt ostēderem, qua ratione primitiua ecclesia, sanguine adhuc Christi madens et feruens, operam dabat, vt pauperes non peregrinarentur apud alienos. Non enim vllis eos limitibus, aut prohibitionibus, ne exirent, sepiebat. Sed ita eorum necessitatibus prouidebat, ne compellerentur exire. Quo circa mirari satis nequeo, quomodo a Cæsare petitum sit, vt literas apostolicas impetraret, ne pauperes possent extra natale solum mendicare. Nam quomodo Pontifex huiusmodi literas cōcesisset, nisi arctissimo præcepto et Pōtifex et Imperator quancūq; ciuitatē adeo obligaret ad alendos pauperes, vt possent, etiam per prætores sicuti ad reliqua tributa, cogi ad pauperum con-

Cyprianus.

gruetia alimenta vestitūq; et reliq; necessaria eroganda. Vt paulo ante dicebam⁹, Quæ quidē lex (vt illic itē insinuabā) nec forte iuste ferri, nec cōmode executioni mādari posset. Sed de hoc lati⁹ adhuc infra. ¶ Rōnes aut quæ authorib⁹ illarū petitionū in animū inducerent, nihil aliđ q; æqtatē petere, hæ ferme esse poterāt. Primū causari possent, nullā prouinciā alius pauperib⁹ teneri: sed suis vnā quālibet tm̄ debere. Alias pauperū sarcina in hāc plusq; in aliā inique propēderet. At ratio hæc bifariā diluit. Primū dam⁹ nullā puinciā (vt ex his quæ præfati sum⁹ colligitur) pauperib⁹ alteri⁹ præcepti vinculo teneri: q; nemo citra extremā necessitatē petēti largiri cogit. Nō tm̄ ptinus consequit̄, vt possit mēdicus limine arceri: quomin⁹ ius habeat salua cuiusuis libertate) et vbicūq; et a quocūq; postulandi: ac prece quēlibet ad misericordiā cōmouendi. Præterea in q; puincia plures sūt diuites, eo iure quo vberi⁹ eis deus ac copiosius bona fortunæ distribuit, largiores etiā eleemosynas Christi pauperib⁹, cuius cunq; sint gētis, debēt. Alias cū deus sit omniū dominus, nō puidenter vitæ humanæ prospexisset. ¶ At replicet quis forte, charitatis modo et ordine, plus nos eis, priusq; teneri, quibus cū sanguine, aut alia necessitudine cōiuncti sum⁹, atq; adeo ciuib⁹ nr̄is, q; alienis. Id qđ Paul⁹ Galatas edocebat, vbi ait. Dū tēpus habem⁹, aperemur bonū ad oēs: maxime aut ad domesticos fidei. Huic verūtamē respōdet. Primū q; Paulus nō solū erga domesticos nos admonet esse beneficos: sed erga oēs cuiuscūq; sint nationis aut cōditionis. Id aut solū docet, q; vbi facultas āplior nō suppetit, ab ijs qui sūt nobis ppinquiores exordiamur. Præterea respondeť, id qđ attētius in hoc loco ad notandū est. Nēpe qđ aliud est quēcunq; āplius teneri suis, q; alienis (qđ dūtaxat docet Paul⁹) lōge vero aliđ

Obiectiones.

Gal. 6.

¶ alieni & exteri iure suo priuentur quod habent petendi eleemosynas a quocunq; mortalium, præsertim inter christianos. Quod reuera nunq; est licitum. Fortasse dum ciuitas in extrema egestate et fame constituta, sibi non posset sufficere, ius haberet arcēdi aduenas propter extremā, quam patitur, inopiam. Tametsi profecto vixtum tēporis id potuissē consulere. Quinimo, famis calamitate in totum regnum ingruente, quicunq; habet ius exquirendi victum vbicunq; inuenire potuerit. Sed satis esset tūc populum admonere, vt qui non omnibus posset, suis prius succurreret. ¶ Altera ratio quæ ad persuadendam huiusmodi petitionem affertur, est, q̄ sint qui habentes in bonis vnde viuant, dum in alienam se transferunt prouinciam, paupertatē simulāt: atq; adeo fraude eleemosynas surripiunt, quæ possent in incolis legitimisq; pauperibus melius collocari. Et præterea contagiosos morbos ac pestes ab vna regione in aliam traducunt. Aliaq; his similia inconuenientia in præfatis petitionibus referuntur. Fateor (id quod compertissimum est) nullum esse hominum statum aut ordinem, vbi nō sint boni, et mali, probi et improbi, vt paulo post suo loco sum latius dicturus. Attamen quando status et conditio genere suo licitus est, ita sunt mali plectēdi, vt nulla statui irrogetur iniuria. Cum ergo pauperum conditio, eorum etiam qui aduenæ sunt et peregrini, inter nos licita sit, satis fuerit si quoties ficti pauperes compræhēdantur, poenas luant. Veluti in alijs quibuscunq; hominum ordinibus lege et more fit. Neq; sūt propterea aduenæ pauperes penitus extirpādi. Id præsertim, q̄ qui domi substantiam habētes, alio se transferunt vt mendicitatem mentiantur, adeo rari sunt, vt nulla eis propter numerū opus sit lege. Neq; est q̄ a mendicātibus timeatur, vt propter eo-

rum multitudinē vlla vnq̄ prouincia, aut certe ciuitas minus in bonis habeat. Quod vero de pestiū cōtagione causatur, non sunt peregrini, qui huiusmodi pestes frequenter transmittunt. Sed turba pauperum vbiq̄ est, etiā incolarū, solet nōnunq̄ in causa esse morborum ac pestium. Neq̄ occurrit quodnam præterea argumētū aduersus aduenas et peregrinos, qui sint tamē legitimi pauperes, obijcere quisq̄ v̄l probabilr poterit.

DE PEREGRINIS AD DIVVM
Iacobum. Cap. vi.

ARTICVLO huic proximo ille appendet qui est de peregrinis ad diuum Iacobū. Qui est, vt nec longā morā trahant, nec a recto itinere vltra duodecim millia passuū declinēt. De quo, ne omnia dicendo contaminare videar, non multa volo verba prodigere: sed pauca hæc admonuisse, sat erit. Primum q̄ cum peregrinatio opus honestū sit ac religiosum: neq̄ omnium certe postremum, quæ ad diuinum cultum attinent, non decet propter vnum aut alterum, qui forte sub habitu peregrini vagabundum agit, quicq̄ decernere, quod in odium esse peregrinationis videatur. Id precipue q̄ peregrini, alienigenæ sunt: qui ab exteris regionibus plurimū religionis gratia ad nos veniunt. Ob idq̄ possemus inde alijs regnis scandalum dare, q̄ præscripta, & vndiq̄ septa semina peregrinos constringimus, veluti pecus, incedere. Adde itineris sterilitatem: vbi vix posset tanta peregrinorum frequentia, vel panerifici. Qui tamen iure, et hospitalitatis et religionis lautius ac benignius deberent apud nos recreari. Præterea sunt et in visceribus regni stationes aliæ, ad quas religio etiā est diuertere. Quin etiā si quos vel curiā celsitudinis tuæ, vel yrbes aliquas

Peregrinatio.

principes regni visendi cupido subiret, nunquid in ur-
banū ac prope modū inhumanū esset, vias eis vel elee-
mosynas interdicere. Crediderim proculdubio viola-
ti iurisgentiū aduersus nos agere tūc possent. Tamet-
si liceret eis tūc tēpus præfinire, quo in patriā remearēt.
Neq; aliud existimo curiā pnūciasse, nisi q; qui v' incu-
ria vel alibi regni longā morā sub habitu peregrinorū
facerēt, ad sedes suas trāsmitterētur. Iuxta tenorē. Autē.
de quæstore. Nā iā tūc veluti vagabūdi sunt iudicādi.
De quibus tātū Cæsarea maiestas apud. Matritū anno.
xxxiiij. edixit, vt a curia pellerent. Hæc sunt Princeps
omniū integerrime quæ de prima pte huius qualiscūq;
disputationis prolatu digna visa sunt. Vbi discutere p-
posuerā quid per leges circa pauperes cōstitui liceat, qd
ue neutiq; sit licitū. Atqui animus erat psuadere (nescio
an præstiterim) qd id dūtaxat inter paupes discernēdū
est, sint ne legitimi pauperes, an vero ficti & simulati.
Quorū inter neutros ampli⁹ distinguere iure licet, sint
ne indigenæ et incolæ, an alienigenæ & aduenæ. Sed
si legitimi fuerint, tā aduenis q; peregrinis ius est pro-
miscue mendicandi. Id tamen ordo charitatis exposcit,
vt qui non omnibus possunt, ceteris paribus, incolis
prius eleemosynas conferant. Dummodo alij iure men-
dicandi non expolientur. Qui vero contra pseudopau-
peres fuerint, tā indigenæ q; alienigenæ, sūt tanq; ocio-
si exterminandi.

Epilog⁹.

DE FINE QVO RATIO PAUPE-
rum referenda est. Cap. vij.

MEMBRVM alterum deliberationis huius
est, eorum quæ lege erga pauperes constitue-
re et exequi licitum est, rationē modūq; dis-
cutere, quo melius fiant, ad christiananq; re-

SECUN-
da pars.

ligionem propius accedant. Sex articulis supra completi sumus, quæ erga pauperes constituenda circumferuntur. Primus ut nemo antequam de eius inopia legitimo examine constiterit, medicet. Alter, ut nemo nisi in solo natali mendicet. Tertius necui id liceat sine chirographo. Quartus, ut ne chirographa nisi sacramento confessis concedantur. Quintus est de peregrinis ad diuum Iacobum. Sextus (qui omnium celeberrimus est) ne pauperes hostiatim per vicos mendicare sinantur. De secundo quidem et quinto copiosius (ut reor) dictum est, quod ut eos iterum opus sit in disputationem repetere. Primus autem qui ad examinem attinet, iuris habet auctoritatem, ut capite tertio late patuit. Sed id modo in dubium reuocatur, quod huiusmodi examen fieri debeat exacte. Cui proinde tertium quartumque articulos insertos esse oportet. Ut tandem sexto postremus locus relinquatur. ¶ Primum omnium statuendus finis est, quo ratio omnis et officium erga pauperes referri debent. Id quod Arist. frequenter admonet. Ait enim Ethico. vii. quod ut in omni actu, ita et in consilio primum omnium est finis. Qui (ut lib. primo admonuerat) est in omni prudentia et providentia velut sagittatoris album, quo sagittam dirigit. Unde lib. v. colligit de fine æstimanda esse media. Nepe ut qualis sit finis, talia censeantur media. Quod Cicero inde inuentione significatius ait, finem primum ponendum esse, quo omne officium referatur. Atqui in presentiarum procul primum absit, ut petitiones istæ, institutiones, ac rationes denique pauperum ex facietate & nausea perficiantur, quæ fastidiosis quibusdam huius sæculi hominibus, suo aspectu & improbitate facere solent medici. Nam quis præter consultissimum æquissimumque regium senatum, cui nulla nisi sancta intentio, ac zelus euangelicus inesse potuit, ut ad id quod tam improbe flagitabatur

Finis.

Arist. 7.
Ethi.

Cicero.

providenter responderet, illi etiam (quos ego noverim) qui negotium hoc et provinciam gerunt, animū habere nullatenus possunt, nisi misericordia ac pietate plenum, quo legitimis pauperibus ac fame pereuntibus melius consulant, horum nihilominus verba constitutionum certe nequeunt suspiciosus scrupulum non iniicere, fuisse inter primos inventores forte aliquos (ne omnes in culpa & suspitione ponamus) qui non tam ut eleemosynas melius collocarent, quam ut mendicantium turbam et molestiam ex se excuterent, tam sanctas constitutiones molirentur. Profecto si miserum hunc statum & ordinem pauperum tot legibus circumseptum Ambrosius, aut certe Chrysostomus audiret: nempe ut non, nisi diligenter examinati, & confessi prius, & cum chirographo, & intra natales limites, ac denique domi clausi exiguam tandem stipem reciperent, qua vix vitam transigere valent, nihil aliud, quam in odium huius miserandæ gentis leges has censeret inventas. Et quando non odiū nos dicamus, saltem neque pectus & viscera quibus pater nos pauperum Christus erga suos pauperes filios esse voluit, præ se ferunt. Quamputas inclyte ac celeberrime princeps cauendum est, ne nomen mendicorum pauperum odio sit christianis, ne vilipendio id ludibrioque habeatur: illi plane ipsi qui illud modo despectui habent, in tremēda illa die (ut est in libro sapiē.) perterriti timore horribili: & admirati in subitatione insperatæ salutis: nimirum quando diuitem pauperūque sortes ac vires tam viderint diuersè mutatas: tunc gementes (inquit) præ angustia & intra se poenitentiam agentes his verbis confitebuntur. Hi sunt quos habuimus aliquādo in derisum & in similitudinem improperij. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finē illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios

Sap. 5.

ter filios dei, & inter sanctos fors illorum est. Reuera quando non alio nomine pauperum ordo christianis, comendatus esset, ac nomen hoc honorificum atque amantissimum haberetur, quod Christus liberator noster, (qui non nisi optimum mortalium ordinem optasse credendus est) ordinem & conditionem pauperis elegit, abunde nomen hoc gloriosum fuisset. Adde quod apud eum nusquam sacrae scripturae bene audiunt diuites. Cum tamen totum euangelium fauoribus priuilegijs atque commendationibus pauperum sit frequentissimum. Non quod principum status et ordo, aliorumque praeterea qui sunt in dignitate aliqua et potestate constituti, non sit euangelio probatissimus. Nam cum omnis potestas (doctore Paulo) a domino deo sit, in summo eos honore et precio haberi aequissimum est. Attamen diuitiarum abundantiam ac bonorum quae a fortuna sunt, nusquam uti paupertatem honore dignatus est Christus. Nam ut regium psalmistam praetermittamus, qui in hoc Christum venturum ubique praenunciat, ut iudicet pauperes populi & saluos faciat filios pauperum. Et ne patientia pauperum pereat, sed desiderium eorum exaudiat, Christus liberator noster exordium praedicationis inde sumpsit, ut illorum errorem contunderet, qui in bonis amplissimis ac fortunis felicitatem constituebant. Beati enim inquit pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum caelorum. Neque vero eos tantum spiritu pauperes appellat, qui religionis voto paupertatem libere profitentur, sed eos praeterea, qui egestatem et mendicitatem aequo animo ferunt. Et de plebe eos pauperum leuauit, quos in principes orbis ac legislatores instituit. Et ne yniuersa narrando fastidio fuerim, nunquam Christus cum diuitibus pauperes, nisi in honorem pauperum, contulit. A deo nascente ecclesia apostolis, a Christo ita institutis, in precio fuere pau

Rom. 13.

Psal. 71.

ps. 9.

Iacob. 2

peres, vt Iacobus scriptum reliquerit, q̄ si introierit in conuentum nostrum vir aureum anulum habens, in veste candida, introierit autem et pauper in sordido habitu, non potius diuiti, q̄ pauperi assurgamus. Alias inquit acceptatores essemus personarū. Instituēbāt enim apostoli christianos, vt, præter eos qui in dignitate sūt constituti, de solo virtutis merito personas expendere- mus, et æstimaremus. Vt pote cuius tantum respectus tunc habendus est, quando comedia huius mundi per acta, et his, quæ apparent, personis depositis, meritorū veritas reuelabitur. Quo sublimius pauperum sortem extollamus? Cum deus ex testimonio David bonorū nostrorum nō indigeret, mirabilem excogitauit artem qua diuitum egeret subsidio. Non enim satis dicere ha- buit / qd̄ vni de his fratrib⁹ meis minimis fecistis, pro me fecistis, et ego retribuā (tametsi hoc verbo egregie eleemosynas cōmendasset) sed, qd̄ vni (inquit) ex his fratrib⁹ minimis meis fecistis, mihi fecistis. Ego ille, n. sum famelicus, quē cibastis: et, quē vestistis, nudus: & quē hospite excepistis. Neq; id solū in hoc mundo, vbi diuina maiestas personam pauperis induere dignaba- tur: sed in sua illa die, qua maiestatem immensam cun- ctis coelestium, terrestrium, et infernorum ordinibus manifeste demonstrabit, tunc (in q̄) confiteri non dedi- gnabitur, egenum se et mendicum apud nos egisse. Boni consule Princeps omnibus virtutum ornamen- tis cūmulatissime, si fuerim tantisper digressus, vt pau- perum nomen celebrarem. Quod magnopere ad præ- sens institutum iudicauerim conferre. ¶ Vt autem eo reuertamur, vnde digressi sumus, nec satis equidē fue- rit, si id pro fine huic negotio præstituat̄, q̄ exactis va- gabūdis, eleemosynarum onere res publica subleuet̄. Non enim huius tantūmodo gratia tātam necessariū

Mat. 25.

STMP
MUNION
MUNION
MUNION

est operam dari, tot creari ministros, tãq; multis legibus instructos. Nam sunt in republica, qui per contractus minus licitos, & præterea qui fraude et dolo æs alienum multo amplius contrahunt aduersus quos tamẽ nullæ huiusmodi machinæ intenduntur. Quin addiderim vero, q̃ nisi hac ratione eleemosynæ, quæ vagabundis auferuntur, legitimis pauperibus integre accrescerent: atq; adeo pauperũ ordo vagabundis expurgat⁹ in precio maiori haberetur, amplioribusq; cumulareẽ eleemosynis, dānum potius, vagabũdis depulsis, acciperent diuites, q̃ cōmodũ. Etenim quantas nunc cũq; eleemosynas faciunt, iustum numerum earum non cōplent, quas facere tenentur. Si ergo nihil aliud res publica his cōstitutionibus exequitur, q̃ vt eleemosynæ minuatur, melius plane multo esset, si quos misericordia in pauperes emolire non sufficit, nõ solũ improbitas legitimorũ mendicantiũ vincat, sed & simulatorũ astutia decipiat. ¶ At neq; satis iustus officij huius finis est, mores pauperum emendare. Nam et ipsi profecto, si facultas adesset, plura in nobis forte, quæ corrigeret, inuenirẽt. Et satis præterea est (vt paulo inferius latius dicturus sum) si diuitum prælati tã sæculares, q̃ ecclesiastici hãc etiã erga puaperes curam susciperent. Tametsi non reprobauerim, si procuratores pauperũ in tẽporalibus, quasi aliud egentes, eorum etiam mores respexerint. ¶ Finis ergo & album horũ, quæ erga pauperes adornatur officia, is præstituẽdus est, vt veris pauperibus per eleemosynas melius consulatur: nempe vt temporalia subsidia ampliora recipiant: atq; eleemosynæ non solum non decrescant, sed hac potius ratione augeantur. Ad quẽ proinde finem sunt omnia instituta punctim referenda: et quæ huic obtinendo magis conducunt, ea sunt potissimum eligenda et exsequenda.

FINIS
constitu
tionum
pauperũ.

DE OBLIGATIONE QVA CHRISTIA

ni ad eleemosynas tenentur. Cap. viij.

HOC ALBO ante oculos posito id deinceps præmonere est operæ precium, quod eleemosynas quas in pauperum subsidium conferunt, non tam ex proprijs bonis elargiuntur diuites, quam vulgus sibi hominum persuasit. Sunt enim longe quam existimant maiori obligatione pauperibus debitæ. Deus namque omnium prouidentissimus, cui curæ est non solum iumentis foenum producere, sed foenum ipsum quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, liliaque agri ita pulchre vestire, ut nec Salomō in omni gloria sua ita fuerit vestitus, nunquam adeo humani generis fuisset negligens, ut inter ditissimos homines, pauperes perinde subsidio destitutos reliquisset, atque inter christianos modo usu venire cōperim⁹. Quo circa in hoc diuites bonis affluere prouidit (nisi id in perniciem possidentium quandoque permittat) non ut superfluerent, sed certe ut in pauperes & egentes, quod redundaret, effluerent. Neque id ita absque altissimo consilio disposuit, sed ut humanum genus arctiori necessitudine ac veluti charitatis nodo connecteret, videlicet ut veluti corporis membra essent: quæ ideo se suapte natura tam charè diligunt, ut alterum alterius vicaria opera sustineantur. Atque adeo cognoscerent eundem esse et diuitum et pauperum dominum atque patrem. Quandoquidem diuites, pauperum dispensatores instituisset. Veluti in rebus natura constantibus ob hoc deus et natura celestibus latioribus terram subiectam esse voluit, ut virtus eius inde ab illis dispensaretur. Vnde theologi hoc in testimonium vnius dei potissimum afferunt argumentum, quod orbis partes vniuersæ adeo se amabilissimo amicitiae complexu inuicem continent, ut nisi ab eodem essent principio, tam se charè nunquam diligerent.

ps. 103.
Matth. 6

Quo circa Ioanni apostolo, summo secundum Christum dilectionis magistro, certo certius est, quod qui habet substantiam huius mundi, et videt fratrem suum necesse habere, ne utique esse potest in charitate. ¶ Unde. S. Th. 22. q. 32. ar. 5. sapienter quidem colligit, non solum, ut extreme egentibus eleemosyna fiat, in precepto esse, quod Ambrosius (ut est in decretis dis. lxxxvj.) admonet dicens. Pasce famem orientem: si non pavisti occidisti: verum etiam addit doctor sanctus, quod homines ex his quae pro suo cuiusque statu habundantius habent, tenentur eleemosynas facere. Collectio est manifesta. Si enim proximos secundum euangelium, uti nos ipsos diligere tenemur, et qui habens substantiam huius mundi vidensque fratrem suum necesse habere, testante apostolo, fratrem non diligit (quia non est in charitate) huiusmodi homo legis reus est: atque adeo mortaliter delinquit: cum hoc solo peccato amittatur charitas. Neque potest quis eo colore tergiuersari, quod Ioannes loquatur quando frater est in extrema necessitate. Et enim si hanc tantum necessitatem insinua- ret, non adiecisset / si quis habens substantiam huius mundi. Nam huiusmodi necessitati extremæ is etiam qui non habet substantiam, id est bonorum abundantiam, tenetur quo potest modo succurrere. Diuites ergo homines extra extremam necessitatem sub precepto nonnunquam ad eleemosynas tenentur. ¶ Id quod diuino præterea testi- monio corroboratur: quod est apud Luc. Vbi dum Chris- tus quosdam increpasset, quod nullum ferrent virtutis fru- ctum, ac proinde tanquam sterilis arbor essent succidendi & in ignem mittendi, percontantibus eorum nonnullis qua se maxima ratione aduersus hoc periculum comunirent, respondet, quod qui habet duas tunicas det unam non ha- benti: et qui habet escas, similiter faciat. Ecce nulla hic mentio extremæ necessitatis fit. Sed quo se quisque a ge-

hena ignis asserat (quo tamen nemo, nisi propter peccatū mortale præcipitabit) vt bona sua cū pauperibus cōmunicet, iubetur. Neq; magna copia diuitiarum requiritur. At, qui habet (inquit) duas tuuicas, det vnā non habēti. Sane quod ad vitam abundat, vna tunica est: qui vero ampli⁹ habet, impartiri egētibus iubetur. Theologi scholastici ne diuites vehemēter perterrefacere videantur, multa cōminiscuntur, anteq̃ sub peccato mortali homines ad eleemosynas obligēt. Népe quod habeant superfluū: quod pauperes grauius indigeant: aliaq; huiusmodi. Id quod neq; ego modo cōstrictius & (quod aiunt) scrupulosius deffinire intendo. Quia neq; rem scholastice disputo. At vbi sanctos patres attentus lego, existimo, q̃ neq; in pauperibus tam graue necessitatem, neq; in diuitibus tantam super statum redundantiam desiderabant, vt sub peccato mortali eleemosynas exigerent. Immo vix forte credebant esse hominē, si pauper ipse non esset, qui nō aliquid haberet, quod erogare teneretur. Cui enim non superfluūt mille, centū forte super sunt: q̃ si non centū, saltē decem. In summa quis est qui nō possit aliquam citra detrimētū domus suæ opem ferre pauperib⁹? Vnde Ambro. sup. Luc: quod est in can. in singulis / dist. lxxxvj. Misericordix (inquit) cōmunis est vs⁹: & ideo cōmune præceptū est omnib⁹. Nō miles excipitur: nō agricola, vel Urbanus. Diues et pauper oēs in cōmuni admonētur, vt cōferant nō habēti: misericordia. n. plenitudo virtutū est: et iō omnibus est præposita pfectæ formæ virtutis. Hacten⁹ Amb. Atqui quas nos miseroꝝ penurias, & quibus affligunt, calamitates, leues æstimam⁹, nō possū nō vehementer timere, futurū esse, vt in die iudicij eas fuisse cōstet, quibus succurrere tenebamur. Hinc certe idyoma illud sanctorū patrum dimanauit, quo auar⁹

Dist. 86.
 in singulis.

tiā ac tenacitatē diuitū in pauperes nihil minus, q̄ furtū
 & rapinā appellāt. Verba Hieronymi sunt in cano. ho-
 spitalē. xliij. dist. Aliena rapere cōvincit, qui vltra neces-
 saria sibi retinere probat. Et Ambro. sup. luc: inter expo-
 nendum parabolā illā diuitis, qui cogitās apud se quo-
 mō fructus, nō erogaret, sed cōgregaret, subito animā
 dedit, a cerbiora adhuc adiicit verba. Quæ sunt in ca-
 no. sicut hi. d. xlvij. vbi postulās cū diuite, cur apud se re-
 tineat qd̄ in pauperes erogare deberet, respōsum auari
 diuitis hoc introducit. Quid iniustū est, si cum aliena
 nō inuadam, propria diligētius seruo? cui hæc verba re-
 mittit. O impudēs dictu: quid ppria dicis? quæ ex qui-
 bus recōditis in hūc mundū detulisti? Propriū nemo
 dicat, qd̄ est cōmune: qd̄ plusq̄ sufficeret sūptui, et vio-
 lenter obtentū est. Nūquid iniquus est deus, vt nobis
 nō æqualiter distribuat vitæ subsidia? vt tu quidē esses
 affluēs et abūdans: alijs vero deesset & egerēt: an idcir-
 co magis: q̄ et tibi voluit benignitatis suæ experimēta
 cōferre: et aliū per virtutē patiētix coronare. Prudenter
 equidē, atq; (vt illi erāt) sanctissime cōsiderabāt deū in
 cōmune bona hæc humano generi cōtulisse. Quæ pro-
 inde eo sunt postmodū iure gentiū distributa, vt tamē
 in necessitate, omniū esset cūctis cōmunis vsus. Equid
 mirū est si facti ad hūc modū fuerint loqui, cū si Chri-
 sostomo cōtione de Lazaro secūda, fides adhibēda est,
 verbū illud Esaie. iij. diuino ore prolatū / Rapina pau-
 ris est in domibus vestris / de elemosynis pauperum
 quæ apud diuites retinentur, fuerit interpretandum.
 Adeo vt quæ illic Esaias diuitum ornamenta, nempe
 luuulas, torq̄s, monilia, armillas, et mitras, ceteraq; id-
 gen⁹, quæ impperādo cōmemorat, nō nisi de his, quæ
 pauperibus surripiunt, diuitibus superfluant. At vero
 quod super hæc omnia, non me tantū, sed Augustinū

Dist. 42.
 can. hos-
 pitalē.

Dist. 47
 can. sicut
 hi.

Chriſof.
 can. 2. de
 Laza.
 Esaie. 3.

de hac re vehementius commouent, duo hæc sunt. Primum sententia illa dominica, Non potestis deo seruire & mamonæ. Equid enim aliud hoc est, quàm non potestis simul diuitiarum cupiditati obsequi: & misericordiarum erga pauperes eam habere curam, quam vobis dominus maximam habere præcepit? Alterum vero est de quo in eiusdem loci interpretatione sanctissim⁹ ille ac sapiētissim⁹ pater magnopere admirať. Sane quod cum sint tā multa peccata, crimina, & flagitia, de quibus homines sunt in æternū condēnandi, nullius tamē mētio in euāgelio fiat, quod sit in die domini in causam æternæ dānationis obijciendum, quod, esuriui, et non dedistis mihi māducare: sitiui, et nō dedistis mihi bibere: nudus fui, et nō cooperuistis me, hospes deniq; et nō me suscepistis. Hæc Aug. Res ergo, nisi nos auaritia excecatos teneret, nili aspides essem⁹ ad eloqa diuina obsurdescētes, manifestissima est, multo latius patere eleemosynarū præceptū, multosq; alios cas⁹ cōpræhēdere, quàm sibi homines falso persuaferint. Alias quomodo in vniuersū omnes in illa die neglectæ misericordiæ sententia complicaret? At quia nec locus est hic, neq; subinde animus rem hanc ad vnguem exigere, hæc satis sint: si modo extremum hoc verbum adiecerim. Faciamus deū, omniū tā diuitum quàm pauperum patrem esse: cui, veluti patrifamilias, curæ est omnibus cōsulere ac prouidere. Necessario colligitur, aut deum parum fuisse prouidum, qui inopes & mendicos præsidio destitutos reliquerit, aut diuites perfidiæ et inhumanitatis redarguendos esse, quod cum eorū fidei deus pauperes cōmiserit, potestatiq; permisserit, bona, quæ in sua fide posita sunt, sibi vendicant, deposita negant, fidem non seruant.

¶ DE MENDICORVM PAVPERTATE
examinanda. Cap. ix.

HIS CEV fundamentis instructi & informa-
ti ad primum articulum, qui de pauperū exa-
mine est, possumus iam demum descendere.
Quod quāuis ex lege sit, quāto id rigore fie-
ri expediat, id quidē est in deliberatione positum. Duo
in pauperib⁹ examināda huiusmodi articuli designāt.
Primum eorum paupertas et inopia: sint ne veri, an fi-
cti pauperes. Deinde mores & vita. Primum in articulo
tertio, alterum in quarto insinuatur. Quod ad primū
attinet mēbrum, nihil aliud q̄ æquitas et operæ precii
est fictos simulatosq; mendicos de medio pauperū tol-
lere. Id quod in prima conclusione abunde cōmostra-
tum est. At vero primum omnium consideratione hic
dignum est, q̄ aliud est misericordes esse homines in
pauperes, aliud vero iustos esse aduersus prauos & ini-
quos. Misericordiam deus vniuersis hominibus præ-
cepit: malefactorum autem vindictam paucis iustitiæ
ministris cōmissit. Qui teste apostolo hac de causa gla-
dium portant, vt vindices sint in irā eis qui male agūt.
¶ Ob idq; adnimanaduertendum est, an satis forte esset,
vt qui alijs mortalium ordinibus præfecti sunt, qui iu-
stitiam administrent, mores emendent, peccata vlciscā-
tur, vagabundos etiam exquirant, puniant ac profliga-
re curent. Aut forte q̄ senatores, et rectores vrbium sin-
gulis ebdomadibus, aut mensibus conuentum mendi-
corum facerent: et quos validos esse conuincerent, pæ-
na plecterent. Atq; vel operi laboriq; addicerent, aut ex
vrbe relegarēt. Nam plures prætores executores aduersus
pauperes, q̄ aduersus diuites creare: quorum nullū
aliud negotium sit, q̄ pauperes explorare, in ius vocare,
discutere, et exigere, non tam ex misericordia in veros
pauperes, q̄ ex odio esse totius ordinis pauperum iudi-
care quispiam forte posset. Id vel maxime q̄ prætores,

Duo pau-
per exa-
mina.

Conside-
ratio. 1.

Rom. 13.

diuitū crimina nō tāta solertia scrutant̄: sed satis officio suo faciūt, si q̄ fuerint ad se delati, lege correxerint. Nō ergo vigilātorī indagatiōe opus est aduersus paupes.

Confide
ratio. 2.

Ecclesia
stes. 9.

¶ Mox cōsiderare oportet, q̄ miserū hoc, abiectūq̄ et imbecille gen⁹ hoīum, nō est, vt suas possint causas de fēdere. Nā vt paulo ante ex Ecclesi. citauim⁹, diues iniuste egit, & fremet: paup̄ aut̄ læsus tacebit, & Ecclesiastes. Sapiētia (inqt) paup̄is cōtēpta est: & verba eius nū sūt audita. Vñ diues vbi de crimine aliquo, aut debito postulat̄, aut iudicio, aut armis, aut alio se quouis mō tuet̄: mēdicus vero, ēt si p̄ calūniā accuset̄, nullo se valet clypeo p̄tegere: sed perpeti se iniuriā necesse est. Adde, q̄ si diuiti partē bonorū iniuria ademeris, partē retinet yñ viuat: si vero calamitossū mendicū, ne mēdicet, phibeas, miserū enecas. Hac. n. de causa tā multis in locis de⁹ se patrē orphanorū, viduarū, et pauperū p̄fitetur. Hāc ob rē ecclesiæ patres tātā prælatis pauperū curā in iū gūt: cui⁹ testimonia citare imens⁹ eēt labor. Nepe q̄ pauperi a potēte nulla esse pōt defēsiō. Deinde cū gen⁹ istud miserorū inuidijs sit et emulationib⁹ frequētissimū, vix, dū de paupertate alicui⁹ inquirīt, verū testimoniū inuenias. Sed alij alijs calūniant̄: qua vnusq̄sq̄ fraude satagit, vt qd̄ alijs auferīt, sibi accrescat. Quib⁹ de causis si quis humōi inq̄sitionib⁹ & examini delegant̄, hoīes esse magnopere oportet, nō cuiusq̄, sed p̄cipui ordinis et existimatiōis, ad lenitatē misericordiæ p̄p̄si magis, q̄ ad rigorē iustitiæ, qui pauperibus suffragent̄ citius, q̄ refragentur. Nā si officiales executores de plebe instituant̄, q̄ paupertatē forte, quā in alijs requirūt, int⁹ ipsi sub palio tegūt, facile possunt iustitiā precio vēdere, vt eos penit⁹ validos esse accusset̄, qui cōferre eis nihil valuerint. ¶ Est pręterea in hac re nō pretereūdū, q̄ vt sit quisq̄ legitimus pauper, nō est necessariū esse infirmū.

Præpositi
ti pauperum.

Confide
ratio. 3.

Sat. n. est, si sit ætate præctus, aut debilis, aut quouis alio impedimēto teneat, ne tātos possit subire labores, vt sibi & suis cōgruenter sufficiat. Id quod in lege illa de mēdicātib⁹ validis puidēter scribit. Cui⁹ titul⁹ nō est/ de mēdicātib⁹ sanis/ sed/ de mēdicantib⁹ validis. Nō, ergo, qui hō sanus est, cōtinuo a mēdicatione prohibet: sed qui est valid⁹. Neq; id silētio præterit lex illa, quā appellāt ordinamēti. Ait. n. q; si sint homines qui de facie manifeste possint iudicari esse validi, operi et labori addicant. Ergo ybi facies & vultus eos non pdit, nō aliā discussionē, aut præscrutationē requirit lex. ¶ Vn de hoc alta mētereponēdū est hic documētū, q; re dubia pro paupibus poti⁹ in fauorē paupitatis, q̄ aduers⁹ eos pronūciandū est. Nā multo esset min⁹ malū et incōmodū, viginti malos et vagabūdos pmittere, ne quatuor legitimi paupes inter eos excluderent, q̄ quatuor iure qd̄ habēt mēdicandi excludere, vt viginti validi expellantur. Hac. n. ē rōne zelum nimiū seruorū zizania festinantiū euellere sapiēter repressit paterfamilias, vt est apud Matth. ne forte colligētes zizania, eradicarent simul cū eis et triticū. ¶ Huc ē ptinet q; sunt permulti qui quālibet opera et labores qnq; ferre possint, non tñ iugiter, aut frequēter. Est. n. qui pōt dies aliquot in mēse, aut in ebdomada in opere durare: nō tñ per totū mēse, aut ebdomadā. Et est q; dimidiatū diē laborare pōt nō tñ integrū elaborare. Et esset p quā molestissimū, si quoties miserū hominem vires deficerēt, opus haberet diputatos adire. Ad hæc. Sūt præterea q; et si validisint, ius nihilo⁹ habēt mēdicandi. Sane qui opera nō inueniūt, aut patronos q; se conducāt. Quos in ppria patria nō inueniūt, quocūq; quesitū exire possunt. Vñ quæcunq; pfecto regni ciuitas tenet tā incolas, q̄ aduenas, aut alere, aut mēdicare permittere, quādiu nō eis opera

Docu-
mentū.

Mat. 13.
Conside-
ratio. 4.

assignauerit, aut patronos quibus suas possent operas locare. Hoc enim ad regni gubernationem spectat, ut qui in vna ciuitate viuere non possunt, humaniter suscipiantur in alia. Quam ob rem mercenarii illi in euangelio de ociositate reprehensi legitime compurgati sunt, dicentes, quia nemo nos conduxit. ¶ Ad haec sunt & nonnulli bono sanguine nati, qui nec artem didicere mechanicam, nec sunt forte negociationi apti, neque tenentur quidem ad vilia se seruitia submittere. Sed ius habent pauperum stipem a quocunque recipere: ac perinde ampliore, quam alij inferioris classis. ¶ Atque haec quidem secundum rigorem iuris concedimus. Nam si de hac re priscos illos patres, quos deus velut ecclesie fundamenta subiecit, consulamus, longe aliter loquendum esset de hoc pauperum examine. Validissimum namque argumentum quo ista pauperum inquisitio corroboratur, inde summitur, quod sunt non pauci, qui in fraudem & perniciem reipublicae multas commiscuntur artes, quibus se infirmos, laesos, truncos, & mancos fingunt, & simulant. Quo non potest in re publica maior esse dolus. His ego vero qui hoc tam magno argumento utuntur, respondere nunquam audebo, ad magnum illum pauperum patronum Chrysostomum, inquit, remitto. Cuius verba homilia xxxvij. ad populum (praeter alia complura quae in hanc sententiam alijs in locis identidem confert) omnes oro atque obsecro, ut neminem (prolixa quidem, aurea tamen) audire pigeat. Postquam enim cum diuitibus vehementer postulauerat, ut vestibus, quas rodit tinea & vermibus absument, nudos contegant, responsum diuitum in medium infert, dicitur. Simulat pauper tremorem et infirmitatem. Attende maxime Princeps, quemadmodum etiam tum tempore Chrysostomi has diuites elemosynarum excusationes praetexebant, haec in pauperes maledicta iactabant. Sed

Conside
ratio. 5.

Chrysof.

accipe quibus Chrysostomus verbis in eos qui ista proferret, inuehitur. Non times (inquit) ne fulmen ab hoc verbo coelitus accensum in te feratur. Disrumpor enim ab indignatione, parcite. Tu quidem ventre tumens & pinguis, & ad profundam potum producens vesperam, et molibus calecens stragulis, non te dignum dare poenas cesses? cum tam inique dei muneribus utaris (neque enim ut inebriemur est vinum: nec ut crapulemur, esca fuit facta: nec ut vetrem disrumpamus, cibi) pauperem vero miserum, nihilo melius mortuo dispositum exquisitas exigis rationes? Nec Christi times tribunal illud horrendum & terribile. Nam & si simulat, ex necessitate simulat, & egestate, propter saevitiam & inhumanitatem tuam, quae talibus personis supplicantibus ad misericordiam non flectitur. Quis enim tam miser & aeruminosus, ut nulla praesente necessitate, pro solo pane velit ita deturpari et plangere, taleque poenam sustinere? Igitur illius simulatio fertur in humanitatis tuae praeco. Quonia enim supplicans et deprecans, & miserabilia fundens verba, gemens & lachrymans, totum circumiens diem, neque necessarium inueniebat alimentum, forte ad hanc artem excogitavit, non sibi tantum, quantum tibi de decoris et accusationis inferentem. Nam ille quidem misericordiam inuenire dignus est, quod in tantam devenit necessitatem: nos autem innumeris digni supplicijs, quae pauperes talia pati cogimus. Si namque de facili flecteremur, nunquam ille talia subire maluisset. Et quid dico nuditatem & tremorem? Hoc enim horribilius dicam, quod et liberos immaturam agentes aetatem quidam excicare sunt coacti, ut nostram penetrarent insensatam duritiam. Postquam enim videtes, nudique circummeuntis, nec ab aetate, nec ab aerumina crudeles flectere potuerunt, his tot malis aliam graviores adiecere tragediam, ut famem soluerent, leuius

esse putantes hoc cōmuni lumine: priuari, & splendore omnibus concessio carere, quam cum fame continuam habere pugnā, & miserrimā mortē sustinere. Quoniā enim paupertatis misereri non didicistis, sed gaudetis calamitatibus, vestrā implent improbam libidinem, et sibi et vobis gehenæ flāmam acriorem accedentes. Hæc Chrysost. plurimaq; alia huius emphasis verba, non minus christiane q̄ eleganter fulminat aduersus eos qui de crudelitate reprehendentes pauperes, quod in proprias personas contra naturā peccent, propria corpora vitiando, nō ad se reuertuntur, vt animaduertāt, suam ipsorum immanitatem et feritatem, qui miserorū præcibus non flectuntur, in causa esse, vt tragicas illas artes in se exerceant. Nam reuera si diuites congruēter pauperibus subuenirēt, nunq̄ illi diuitiarum causa nuditates illas et cicatrices perferrent. At miseram stipē nō ante extorquere valent, q̄ illas cōminiscātur tragædias. Hisce splendissime Domine non id contēdo, vt vagabundi et sicophantæ non corrigantur, sed vt quēadmodum alij cuiuslibet ordinis, aut conditionis corrigant̄. Sūt enim et inter opifices et inter causidicos et scribas, et inter clericos et inter religiosos, et inter magnates, et et prelatos, qui suo quisq; ordine et gradu fragiles sūt, criminosi, flagitiosi, atq; adeo pane quo vescuntur indigni. Aduersus quos tamen non tā multos perscrutatores et executores intenduntur. Cribro enim purganda sunt crimina, non incerniculo setaceo. Canō est. vi. q. j. q̄ si omnia in hoc sæculo vindicata essent, locū diuina iudicia non haberent. ¶ Absit vt cuiq; mortaliū ordini notam ego aliquam inurere vellim: aut quēpiā traducere. Quod autem patet et manifestum est, id in genere citra iniuriā proferre possum. Quot ergo sunt in republica, aut opifices, aut ministri publici qui frau-

Confide
ratio, 6.

de et dolo multo plura surripiunt, q̄ validorum vniuer-
sa turba mendicantium: atq; ea quidem laute et splendi-
de dispendūt. Et possunt homines horū fraudes & ra-
pinas æquo animo tolerare. Qd̄ autē simulatus pauper
exiguū et miserrimum obolū aut dipondium, non
alia sycophātia, q̄ nuditatē, tremorē, famē et infirmita-
tē circūferēs surripiat, id nulla ratione adduci possunt,
vt ferant: sed luce eos priuādos esse proclamant. Equis
vnq̄ fuit hominum, qui propter falacem pseudopaupe-
rum turbam aliquid substantiæ detrimentum fuerit ex-
pertus. Mitto eos qui cōtractibus ac negotiationibus
minus licitis æs alienum conflāt. Sunt enim forte non
in paruo numero, quorum vel vnus multo ampliorem
substantiam iniquo māmona confecit, q̄ validi men-
dicātes vniuersi totius regni. Et hi quidē quia illi diui-
tes validi sunt, sustinentur: alios vero quia sunt mendi-
cantes validi, neutiq̄ pati possumus. Cum tamen apud
christianos valere nihilominus deberet horum miseria
et inopia, q̄ illorum opes et potentia, vt saltem inter il-
los, his etiam parceremus. ¶ Adde q̄ quis sint aliqui
ociosi ac perditī homines, qui propter inertiam et socor-
diam in paupertatem venerint, et alij forte qui se paupe-
res simulant, sunt nihilominus per q̄ multi quos diui-
tes vere pauperes effecerūt. Venatio nanq; leonis (vt in
ecclesiastico legim⁹) onager in eremo: sic et pascua diui-
tum sunt pauperes. Quo circa non adeo res esset in con-
grua, si horum iniurias, illorum tollerantia compensa-
remus. Nescio an pauperum miseratio longius me q̄
constitueram aduersus diuites inuexerit. At nihil nisi
q̄ vel in sacro eloquio scriptū est, aut ore omniū versa-
tur: dixisse me arbitror. ¶ Neq; silēter dissimulare possū
q̄ cum officium aliquod publicum aut (quod deterius
est) beneficiū confertur, nulla prorsus de personæ dig-

Conside-
ratio, 7.

Eccī, 13.

obtinē
e, ois

nitate et meritis ratio habeatur: quã tamẽ Christus beneficiorum institutor maximã haberi voluit. Et tamẽ vt mendico panẽ sit integrum postulare, tanta opus sit inquisitione & probatione. ¶ Postremũ omnium vereor q̃ neq̃ diligentia hæc ratioq̃ examinandi exigendiq̃ validos pauperes intentum omnino finẽ exequatur. Hunc (inq̃) ne latrones & perperam sint homines in republica. Nam qui vrbe excedunt non recta ad patrium solum reuertũtur: sed per villas et pagos oberãt vt qui minutatim per simulatam mendicationem miti⁹ furabant, ãpliora furta & latrocinia exercent. Neq̃ vero possunt omnes patibuli pœnas dare. Quin vero quemadmodum in alijs vitiorum generibus minora mala, quib⁹ maiora euitẽtur, permittũtur (dicẽte Agostino q̃ si meretrices tollas, omnia adulterijs replebũtur) ita forte q̃uis ex medicantibus validis nõnulli procreentur latrones: atq̃ adeo fit in eos certa ratione & modo animaduertendũ, est in rem et forte et bonũ publicum, si nõ nihil de rigore in hac parte remittatur. Ne per extremum qui validi sunt mendicantes, validissimi latrones fiant.

¶ DE VITA PAUPERVM EX
pendenda. Cap. x.

ALTERVM quod in pauperibus exigitur anteq̃ sit eis mendicare licitum, ad vitam eorum pertinet & mores. Sane vtrum sint concubinati, alia ve contagione infecti, sint ne præterea stas temporibus confessi: aliaq̃ id gen⁹ quæ de christianis hominibus requirunt. Et quantũ ad hæc attinet curam, nemo esse potest qui zelum non probet. Nullus enim est mortalium ordo cui fraternã non debeam⁹ correptionem. At vero sancti patres, quotquot de elemosyna scripserũt, nusq̃ cum misericordia, quæ
pauperibus

pauperibus debetur, tantam iustitiã voluerunt esse con-
iunctam. Etenim eleemosyna (quod nomen græcum
est) idem pollet quod misericordia. Materia vero et ob-
iectũ, qđ huic misericordiæ corporali subijcitur: nihil
aliud est q̃ miseria et inopia pauperis: cuius subinde of-
ficium est, pascere esurientem, nudum vestire, et hospi-
tem tecto donare. Et ideo, vt hęc pauperibus misericor-
diam exhibeamus, nihil aliud in paupere sancti explo-
rant, q̃ qđ inopes sint & mēdici. Misericordia vero spi-
ritualis seorsũ posita est in correptione fratris. Atq; adeo
iustitia malefactores cohibendi (vt paulo ante diceba-
mus) ad alios iustitiæ ministros spectat. Aliđ, n. est mi-
sericordē esse, aliud vero malefactorũ vindicem. ¶ Au-
di præcor christianissime princeps quid de hac re Chri-
sostomus senserit, cum alibi sæpe, tum maxime con-
tione secunda de mendico Lazaro. Nam et sua etiam
ætate istas exactiões, & correptiones fraternas diuites
moliebantur in pauperes, quibus suam auaritiam excu-
sarēt. Aduers⁹ quos hęc exagerat verba, tãto certe me-
liora, q̃nto lōgiora. Abrahã (inquit) sciens nō excutie-
bat qualis essent prætereuntes, nec vnde venirent, quē-
admodũ nos nunc facimus, sed sine delectu prætereun-
tes excipiebat omnes. Nam eum qui præstat humani-
tatem non oportet exposcere vitæ rationem, sed inopiæ
mederi, necessitatiq; suppeditare. Vnicum habet patro-
cinium pauper, quod eget quodq; in necessitate consti-
tutus est, ne quid ab illo postules amplius. Sed etiam si
fuerit omnium improbissimus, & eguerit necessario vi-
ctu, sedemus illius famem. Ita et Christus, præcepit.
Estote, inquit, similes patri vestro qui est in coelis, qui
solē suũ oriri facit super bonos & malos, & pluit super
iustos & iniustos. Portus est in necessitate constituto-
rum homo misericors, Portus autē omnes qui in nau-

Miseri-
cordia.

Chri-
stos.
Hom. 37
ad popu.

D

fragiū inciderint, excipit liberatq̃, siue mali fuerint siue boni. Deniq̃ quicūq̃ fuerint q̃ periclitātur, in sinus ille suos excipit. Tu proinde si videris hominē qui in egestatis naufragium inciderit, ne iudica, ne vitæ gesta examina, sed medere miseræ. Quid ipse tibi negotium accerfis? liberauit te deus omni tali sollicitudine et curiositate. Quā multa pleriq̃ fuerāt dicturi, quāq̃ difficiles erant futuri, si deus præcepisset, vt prius accurate vitā factaq̃ singulorū disquireremus, ac tum demum conferremus eleemosynā. Nunc hac omni curiositate nos liberauit. Cur ergo curas superuacaneas nobis accersimus? Aliud est iudex, aliud eleemosynæ largitor. Ideo vocatur eleemosyna, quod eam et indignis damus. Vnde et Paul⁹ dixit. Quod bonū est facite erga omnes, sed maxime erga domesticos fidei. Quod si indignos curiose discutiamus disquiramusq̃, ne digni quidē facile in nos incident. Quod si indignis quoq̃ præstiterimus beneficium, nimirū & digni, quiq̃ omnium illorū maliciā virtute pensent, venient in manus nostras: sicut euenit beato Abraham, cui minime curioso quales essent qui præteribāt, contigit tandē vt et angelos exciperet hospitio. Hunc igitur et nos imitemur, simulq̃ cū hoc nepotem illius Job. Quādo quidē et hic progenitoris sui magnanimitatē summa cum diligentia est imitatus. Eoq̃ dicebat, ostium meū iugiter patebat cuiuis aduenienti. Non sic huic patebat, vt alteri esset occlusum, sed indifferenter apertum erat omnibus. Hoc exemplum & nos imitemur, nihil exquirentes vltra q̃ oportē. Nā ad hoc vt pauper dignus habeatur eleemosyna, satis est egestas. Quod si quis cum hac cōmendatione nos adierit, ne qd amplius curiose scrutemur: nec enim moribus demus, sed homini, nec illius ob virtutē nos ei⁹ misereat, sed ob calamitatem, quo nimirū

Gala. 6.

Job nepos
Abrahæ.
Job. 31.

& ipsi copiosam a domino misericordiam nobis concilie-
 mus, ipsiq; dignissimi in quos ille conferat suam beni-
 nitatem, Nam si cum conseruis nostris cæperimus exqui-
 rere dignitatem moroseq; vestigare, idem et deus factu-
 rus est in nobis, dūq; studemus a conseruis reposcere
 vitæ causas, ipsi sup̄ni numinis benignitatem amitem⁹,
 In quo. n. inquit iudicio iudicaueritis, iudicabimini.
 Hacten⁹ Chrysost. ¶ Qd̄ si diu⁹ hic de hoc forte in su-
 pitione vocatur quod misericordia (vt sanctissimus il-
 le erat) flammatus plus nimio pauperib⁹ indulgeret. Cu-
 ius proinde scripta, nō aliter q̄ pretiosa vestis gen⁹ pau-
 perum honoris titulis splēdescit. Ambrosium appelle-
 mus, si ei forte astipuletur. Sane qui lib. Nabuthi. cap.
 viij. vbi loquēs de modo faciendæ eleemosynæ, sic ait.
 ¶ Non requiras in pauperibus quis vnusquisq; merea-
 tur. Misericordia non de meritis iudicare cōsuevit, sed
 necessitatibus subuenire, iuuare pauperem, non exami-
 nare iustitiam. Scriptum est enim Beatus qui intelli-
 git super egenum et pauperem. ¶ Vbi nulla fit boni &
 mali discrepantia. Sed arbitror, Augustini testimoniū
 de hac re desiderari: sane cuius ingenium est res pres-
 sius controuersando diserere. Subijciam ergo et gra-
 uissimi patris testimoniū, quod est in enarratione psal-
 mi. cij. super versum. Faciens misericordias dominus.
 Vbi edocet deum nō facere misericordiam nisi ijs qui
 et ipsi sunt misericordes, iuxta verbum domini. Beati
 misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequen-
 tur. Quæ autem mensura sit misericordiæ, subdit, vt
 ne quasi (inquiens) in amicum sit, et non sit in inimi-
 cum: quia dictū est. Diligite inimicos vestros: bene fa-
 cite his qui vos oderunt & Prouerb. xxv. Si esurierit
 inimicus tuus, ciba illum. Inimici autem, si bonorum
 maxime sunt inimici, boni esse non possunt. Si er-

Ambro.

August.

Matth. 5

Prou. 25.

Luce, 6.

Eccī, 12.

Can. nō
omnis. 5.
9. 5.

ergo misericordia erga inimicos est, non est misericordie officium inter bonum malumque discernere. Sicuti misericors deus super bonos et malos oriri facit solem suum. Atque adeo pater misericordiarum Christus nullum misericordie modum ponit: sed omni (inquit) petenti te tribue. Obijcit tamen Augustinus documentum illud Ecclesiastici, xij. quod prima facie cum hac sententia pugnare videtur: ubi legimus. Si bene feceris, scito cui feceris. Bene fac iusto et inuenies retributionem: quoniam altissimus odio habet peccatores, et misertus est poenitentibus. Tu ergo da misericordiam, et ne succipias peccatorem: da bono, et non receperis peccatorem: benefac humili, et non dederis impio. Vide quanta congeminet accumulique verba sapiens ille, ut non nisi erga iustos simus benefici. Quae tamen Augustinus facile diluit. Nam contraria esse non possunt euangelio. Vtrumque enim (inquit) comples: et / non succipias peccatorem / et / omni petenti et da / si quando peccator est qui te petit, non des tanquam peccatori: sed, tanquam inopi. Si intendas inopiam miseriamque pauperis leuare: non fouere peccatum. Hactenus Aug. Igitur quod sapiens in Ecclesiastico admonitos nos esse cōtēdit, hoc dūtaxat est, ut quando pauper de elemosynarum abundantia ansam et potestatem peccandi nactus reprobus fit: neque aliud ei collata beneficia, quae vitiorum semina sunt et fomenta, tunc correptionis gratia subtrahenda sunt huiusmodi pauperi. Id quod ad Vincentium Donatistam scribit Augustus: et habetur in canone / non omnis. v. q. v. Vtilius. n. inquit esurienti panis tollitur: si de cibo securus iustitiam negligat, quae esurienti panis frangatur, ut iustitiae seductus acquiescat. Et id quod intelligito quando est cōpertissimum elemosynas in dānum pauperis vergere. Alias scrutatores nos esse pau-

perū non licet. Quin vero alterū eius institutū obseruā-
dum nobis est: quod in lib. de quinque hæresibus extat. Aug. de
quinque
hære.
Vbi post commendationem hospitalitatis Abrahamæ et
Loth: qui quoscūq; sine discrimine hospicio suscipien-
tes, angelos meriti sunt habere hospites, subiicit. Disci-
te Christiani sine discretionē hospites suscipere, ne forte
cui domū claueritis, cui humanitatē negaueritis, ipse
fit deus. Quod et in reliquis pietatis officijs eadē est
ratione seruandum. ¶ Ergo quod ex istis tā multis tāq;
manifestis sanctorū testimonijs colligit (vt omnia sub
vno aspectu ponamus) sic habet. Officiū misericordiæ
non est inter bonos et malos discretionē facere: id enim
iustitiæ partib⁹ et ministris reseruāt. Misericordia vero
in hoc posita est, vniuersis, inq; hominum miserijs sine vl-
la discrepātia presto esse, et succursū ire. Quo circa proce-
mio illi, qđ in capite humōi articularū, christiane qui-
dem religiose, ac sapienter superscribitur, quo Christi
seruatoris nostri erga nos immensus amor: benignitas
et clemētia merito cōmendať, quo sanctissime cōmone-
mur, vt quæ nobis ille eximia charitatis officia præsti-
tit, ei nos ipsi in eius pauperibus repēdamus, illi inq; ex
ordio animaduertendū est, an congruenter satis ac de-
core subiiciatur, vt qui vagabundi pseudoq; pauperes
fuerint, vrbe eliminentur, mendicis si aduenæ sunt, ni-
hil aliud q̄ transitus concedatur, incolarū mendicorū vi-
ta et mores diligēter expēdanť, qui hæc solerter exeq̄n-
tur, officiales & prætores sunt. An vero apti⁹ sub illo
procemio subscriberet, vt quot quot Christo nomina
dedimus, et fidē obstrinxim⁹, promiscue in omnes si-
ne discerniculo clementes essemus et benigni. Nā hoc
Abraham, quo se Christus patre dignatur, faciebat. Tobi. 4.
Ita eius elemosynarius Tobias filiū instituebat: dicēs.
Noli auertere faciem tuam ab yllo paupere, ita. n. fiet,

vt nec a te auertatur facies domini. De hoc seruus eius
Iob gloriatur, q̄ nemini vnq̄ pauperū quod volebat ne
gauert. Portui facti ei⁹ cōparant misericordē, qui nau-
fragos oēs sine discrimine excipit et liberat. Id ipsū ma-
gister ipse drædicat vbi ait, Omni petēti te tribue. Hac
ratione Christus quādo ingentem illā multitudinem
in eremo pavit: nullos vagabūdos excepit, nullū inter
bonos et malos fecit diuortiū. Hoc misericordiæ no-
mē designat, vt indignis beneficiū exhibeamus: nam
quod dignis confert, iustitia est. Inde deus misericors
est q̄ solē suū oriri facit sup bonos et malos, et pluit sup
iustos, & iniustos. Hoc iustitiæ phariseorū nr̄am Chri-
stus præstare voluit, vt non tantū amicos, sicuti illi, sed
etiā inimicos diligeremus. In hoc demū ineffabilē eius
in nos misericordiā cōmendat Apostulus, q̄ cū adhuc
peccatores essemus, pro nobis mortuus est. Reuera
qui has pauperū constitutiones cōminiscuntur sanctā
habere possunt intentionem, iusti esse possunt (nisi in
hoc sint forte nimīū iusti, q̄ prætorū officiū in malefa-
ctores vsurpant) syncerā tamen suisq̄ numeris absolu-
tā misericordiam minime se exhibere credant. Quippe
quæ inter dignos & indignos non discernit. Est equi-
dē in ordine charitatis positū, vt (vbi reliq̄ paria sint)
probos, reprobis: deterioribusq̄, meliores in conferen-
dis eleemosynis anteponamus: sed tamen neq̄ miseri-
cordis hominis est tā anxie merita p̄scrutari, neq̄ esse
equidē potest, non solū peccatoribus nihil dare, verū
etiā prohibere ne ab alijs petant, qui forsan quod tu ne-
gas, concederent. Verbū nimirū illud forsan Christi
apud matheū edocti. In q̄ncūq̄ domū intraueritis, di-
cite pax huic domui: et si quidē fuerit domus digna, ve-
niet pax vestra super eā: si autē non fuerit digna, pax ve-
stra reuertetur ad vos. Pari, n, modo in eleemosynarū

Iob. 31.

Luc. 6.
Ioan. 6.

Miseri-
cordia.

Matth. 6

Rom̄ .5.

Mat. 10.

ratione, tametsi pauper nō sit forte recipere meritis, cōferētē nihilominus præmiū manet apud deū. ¶ At qd' ad æquitatē et iustitiā articuli quarti attinet, de rigore illo cogendi pauperes ad confessionē, fateri me malem ignorātiā meā, q̄ omnino consentire. Enim vero vt sunt pauperes ad necessariū hoc sacramentum instruēdi & admonēdi, ita in has miseros angustias cōijcere non est operæ precii, vt nisi confiteantur, nullatenus sit eis licitū mendicare. ¶ Primū confessionis sacramētū sub pœna capitis edicere, præter q̄ q̄ esset lex intolerabilis, odium profecto in sanctissimū sacramētum cōcitaret: mēdicos autem mendicitate interdicerē / pœna capitis est: vtpote quib⁹ nullū aliud est vitæ præfidiū: nō ergo licet eos sub hac pœna ad cōfessionē cōpellere. Hoc cū diuitibus ex postulare cupio, de hoc eos, nisi egreferāt, cōuenio. Si esset eis cōfessio hac lege pmulgata, vt post pascha nemini panē sumere, nisi prius cōfesso vnq̄ liceret, sed fame poti⁹ pereundū, an reclamārēt. Cogitare aliud nō valeo. Cur ergo eā legē pauperi præscribūt. ¶ Sūt (aiunt) inter illos, qui integrū decenniū nō confitentur. Sunt itidē et inter diuites huiusmodi cōplures: qui non tā a cerbe ad confessionē perstringunt. At diuites aliena non petunt: ego vero pauperibus bona mea elargiri nolo, nisi cōfessis. Hic punctū rei hui⁹ occulitur: in hac semper isti salebra hæret: hic eorū attentionē desidero. Vt enim interim disputa re prætermittā, an egenus et pauper, quantū tu, tantū ipse iuris habeat ad bona tua (nā sancti patres sunt qui ita censent: nos vero id astruere veremur) hoc saltē in confesso est, euidentiusq̄ ac certius, q̄ vt ab aliquo possit inficias iri. Nempe q̄ æquū ius est cuiq̄ pauperi in quauis necessitate, etiā citra grauē, petēdi eleemosynā, ac est illud quod quisq̄ habet in ppria bona. Quin ē

forte amplius: eū in maiori sit necessitate. Quo fit vt ne
mo cuiuscūq; sit authoritatis pōt hoc iure pauperes pri
uare, nisi propter eā culpā, de qua posset diuites etiā bo
nis proprijs mulctare. Quin vero dicere auderem, pro
pter quam posset diuites, vt fame perirent, condēnare.
Nā qui iure postulandi pauperē excludit ad extremā eū
adigit famē. Si ergo iustissimus quisq; nemini victū,
nisi probato viro & confesso (veluti sacrosanctū sacra
mentū eucharistiæ) ministrare cogitat, non continuo
ius facultatēq; misero adimat, quomin⁹ circumire pos
sit, si quē forte legibus misericordiæ melius instructū
inueniat, qui panē porrigat. ¶ Ad hæc (quod omnium
plurimū cauendū est) si pauperes (indoctū vulg⁹) tam
acriter ad confessionē coerceantur, dubitas ne optime
Princeps, quin vsu venire possit, vt falso fiteq; multi
confiteantur, sacramentū, ne fame extrangulentur, cō
taminantes? Reuera quando sancta synodus sacramē
tum cōfessionis (quod in iure diuino erat) quotannis
edixit, præuidebant sancti patres, si maiores pœnas
cūmulassent, pauciores forte fore qui præceptum trās
grederentur, nihilominus tamen veriti ne timore gra
uissimæ pœnæ sacrilegus aliquis esset in sacramentū fi
cte confitendo, satis duxerunt trāsgressorē ingressu ec
clesiæ et ecclesiastica sepultura interdicerē. Quæ quidē
quāuis christianis pro acerbiori pœna, q̄ extrema fa
mes habenda esset, tamē non tam homines deterret, q̄
pœna tēporalis, vt eius metu fite quis confiteatur. Vi
de illa vna ex sexdecim qualitatibus et conditionibus
quæ sacramento confessionis circūstare debet, nēpe q̄
fit libera, intelligere nequeo, quomodo stare simul pōt
cum tanto rigore cogendi homines ad confessionem.
¶ Quantū ergo ad correptionē pauperū ptinet, sanctis
sime inter hos articulos institutū est (si id modo diligē

Correps
tio pau
perum.

ter executioni mandetur) primū, vt pauperū paruuli pa-
trū cura emancipati patronibus deputetur, aut artibus
et opificijs addicatur. Pauperes deinde nōnunq̄, vt cō-
tiones publicas audiāt, compellantur: vbi religionē et
virtutē doceri possint, admoneriq̄ et exhortari. Quib⁹
optimū esset viros aliquos probatæ vitæ præficere, qui
eorū curā et rationē haberent. Id quod plane esset cor-
poralibus spiritualē etiā misericordiā adhibere. Exem-
plo dei, qui quorū corporalē vitā prouidenter sustētat,
spiritualē quoq̄ legib⁹, cōsilijs, et exēplis, instituit, ad-
monet, ad bonūq̄ et honestū inducit. ¶ Hoc præterea
hic apprime admonere necessariū arbitror de ratione
perquirendæ explorandæq̄ vitæ pauperum: eorum vel
maxime, qui publice nō sunt mendicitatem professi.
Quibus, vt video, eleemosynæ q̄ plurimo venduntur:
tātum abest, vt gratis fiant. Nam primum cum hispa-
ni, quib⁹ honor, q̄ vita, pluris est, extrema malint per-
peti famē, q̄ de mendicitate traduci, nulla tamen in pau-
peribus conscribēdis habetur ratio secreti. Sed nobiles
quibus negotium datum est, longo famulitio cōmita-
ti publice pauperes disquirunt. Quorū profecto mul-
ti malent eleemosynis carere, q̄ tanti emere. Est enim si-
cubi vsq̄ gentiū, in Hispania præcipue obseruādus mo-
dus ille euangelic⁹ eleemosinarū, vt nesciat sinistra qd
faciat dextera. Id qd̄ Ambro, Nicola⁹, Chrysost. et alij
sancti patres obseruātissime faciebant. ¶ At qd̄ peius
multo est, ne dicā magis iniuriū, anteq̄ miserrimæ elee-
mosynæ impendant occulta nōnunq̄ crimina præter
iuris ordinē exquirunt. In relectione quā de rōne tegē-
di et detegēdi secretū edidim⁹, pro virili nostra tracta-
uim⁹, nullū ius esse perquirendi perscrutādiq̄ crimina,
nisi quæ aut fama proclamat, aut indicia vtcumq̄ pro-
dūt. Neq̄ semp̄ diuitū peccata, his ēt preeūtib⁹, et pro

Secreta
crimina
non pro-
dantur.

clamantibus, vestigant. Et tamen pauperum maiori multo cura ac diligentia secreta peccata deteguntur, quam miseriam subleventur. Miseranda generis conditio est, si ut obolum tandem suscipiant, tantum subire habet periculum famae. Cum tamen in hac re meditatione opus esset, quod calamitosi homines aeruminis et miseris afflictis saepissime levandi animi gratia peccata admittunt, quibus divites ex deliciis & fortunarum affluentia multo maiora committunt. Quod si meditatio haec non satis est, ut miseris pauperibus venia concedatur, quas nam ex eis errorum poenas acerbiores in hoc saeculo exigamus, quam suis ipsi calamitatibus et rebus adversis et afflictis luunt. Honoribus exclusi, deliciarum expertes, nudi, siue lecto, siue tecto, perpetuum bellum cum gelu, cum aestu, cum fame denique sustinentes: quod est omnium atrocissimum. Nam melius est occisis gladio (ait ille Propheta) quam interfectis fame. Orbi denique rebus omnibus, quae homines faciunt in hac vita felices. Atque adeo pene mundo extorres, vitam agunt, morte nihilominus expetendam. ¶ Adde quod quam plurimae pauperes (quod in hominibus est inhumanissimum) ab egestate et mendicitate in huiusmodi crimina praecipitantur. Et idcirco ambabus rationibus sunt in pauperes crudeles avari divites: et quod propter avaricia et tenacitate admittendis culpis causam dederunt: et quod de admissis rursus occasione accipiunt, ut avaritiam tenacissimi nutriant. Cum tamen profecto emendandis pauperum perditis moribus salubrius prospectum esset, meliusque, ut resipiscerent, consultum, si collatis beneficiis subsidiisque temporalibus, eorum animos leniremus, pelliceremus, et reduceremus in viam. Nam cum eis alimenta subtrahimus, tunc veluti desperatis et ab omni spe derelictis vitia recrudescunt. ¶ Haec non dixerim, ut erratis faueam: sed primum, ne antequam operam miseris feram et misericordiam impartiamur, tam iusti esse in pau-

peres velimus, vt etiá efficiamur iniurijs. Deinde ne tanta cura et solertia in vagabundis extinguendis, repellendis aduenis, incolis deniq; de vita & moribus exquirendis, eo tandé euadat, vt eleemosynarú cumulus decrescat. Illud, n. iterú atq; iterú admonere nunq̄ me pigere poterit, quod si his perscrutationib; rariores aut minores fiút eleemosynæ, multo melius pro bono diuitum fuisset, vt nunq̄ in mentem venirent. Ná et si multo fierent ampliores, nunq̄ ad iustú pertingerent. Est enim eleemosyna christianis in vsus frequétissimos necessaria. Si, n. inuadété vitiorú flámá restingere cupis, sicut igné ardenté (ait sapiens) extinguit aqua, sic eleemosyna resistit peccatis. Et si admissa iam peccata redimere cōcupiscis, audi Danielé prophetá. Peccata tua eleemosynis redime: et iniquitates tuas misericordijs pauperú. Quod si minimas etiá peccatorú reliqas eluere prorsus exoptas, quid iubeat Christus, ausculta. Date eleemosyná, et ecce omnia mūda sunt vobis. Si mundus iam factus itinerariú huius vitæ cibú atq; penus omne præparare est animus, sapiēs rursus ait in Ecclesiastico, q̄ eleemosyna viri q̄si faccul⁹ est cū ipso: & gratiá hominis quasi pupillá conseruabit. Si thesauros tuos aues, atinea et ærugine & predonibus seruare, pauperú fidei cōmitte. Ná de eleemosynis, Christus loquebatur, quādo aiebat. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: vbi ærugo et tinea demoliŕ, et vbi fures effodiūt et furantur. Thesaurizate auté vobis thesauros in cœlo: vbi neq; tinea neq; ærugo demolitur, neq; fures, effodiūt et furantur. Atqui diuitibus huius sæculi quibus (difficultatis explicandæ gratia) impossibile ait esse intrare in regnū celorú, vti camelū per foramen acus, hoc vnū remedium reliquit, si facerent sibi amicos de māmōna iniquitatis, qui eos reciperent in æterna tabernacula.

Eleemo
sinæ frus
tus.

Eccī. 3.

Daní. 4.

Luce. 11.

Eccī. 17.

Math. 6.

Math. 19

Luc. 16.

1. Thí. 6.

Quā ob rem Paulus Thimoteū instruit, vt diuitibus huius sæculi præcipiat facile tribuere. Nam qui diuites fieri esse volunt incidunt (inquit) in tentationē et in laqueum diaboli. Quid plura. Si nō solū in æterna tabernacula recipi, sed gloriæ illius æternæ auidissim⁹ inter principes illic et perfectissimos esse (vt deberemus omnes) affectas, nullā tibi aliam Christus mōstrauit viā, nisi vt vēditis omnibus quæ habes, & in vsus pauperū distributū, eū ipse sequaris. Et hæc satis superq; de inquisitionibus, discussionibus, et perscrutationibus quæ in pauperes primo, tertio et quarto articulis ad notant, dicta sint. Nam secundū et quintum in priori parte de liberationis huius expediuimus.

DE RATIONE HOSTIATIM

postulandi. Cap. xj.

HO TANDEM instituti nostri peruentum est, vbi eum articulū, in quem ex his, qui conferuntur propēsius incūbitur, pertractemus. Qui est. vtrū æquū bonumq; sit: et (vt paulinis verbis vtamur) expediens atq; ædificās, pauperes ianuis christianorum arcere, et hospitalib⁹ alere; q̄ pmittere, vt suas ipsi ærūnas et calamitates christianis oculis coram obijciant. Id quod reuera (ni fallor) nō tā est extra controuersiam, q̄ autores horū articulorū existimant. ¶ Atqui vt summū ius ab æqtate et misericordia discernamus, prima huius articuli fuerit conclusio. Princeps, penes quē potestas est rei publicæ, ius autoritatēq; habet prohibendi mendicos, ne postulent hostiatim: dūmodo victum eis vestitunq; ac reliqua pro suo statu necessaria alia via et ratione congruenter provideat. At non alias neq; alio modo. Neq; est qui huic possit conclusioni probabiliter reclamare. Sane quæ sit euidentior, q̄, vt multis testib⁹ indigeat, Princeps nāq;

Cūclu. i.

cū (vt est. ij. Ethicorū apud Arist.) in hoc naturali lege atq; diuina rei publicæ prefectus sit, vt bonos faciat ciues, eaten⁹ quicq; potest edicto præcipere, quaten⁹ op⁹ virtutis est: eaq; subinde inhibere, quæ vitia sunt et peccata. At egenis, quādiu egēt, nullū peccatū est stipē hostiatim quærere: q̄ primū autē necessaria illis suppetūt, nō possunt, citra culpā, prætextu paupertatis aliena petere. Quando ergo illis princeps, aut res publica necessaria ministrauerit, inhibere potest ne hostiatim postulēt: aliē vero minime. ¶ Neq; id solū certo crediderim, vt ea sit authoritas in principe: verū si cōmode hoc fieri posset, vt abunde res publica pauperibus prouideret ne hostiatim opida circūire cogerentur, hac equidē ratione, et veritas euāgelica, et Christi charitas, cui⁹ nos vnus capitis mēbra sumus, splendidius multo in christiana republica colluceret. Nā quomō legē qua proximos, vt seipsos deligere iubentur, more illi precor exhibeant, inter quos alij bonorū sunt omniū copijs redundantes ac superfluētes, alij vero per extremū in sūma egestate et mendicitate cōstituti Philosophi cuiusdā ex naturalibus celebratur sententia. Qua, cū ditissimus hō pauperrimi se alterius amicissimū prædicaret, respondisse fertur, inter ditissimū hominē et mendicū nō esse credibile vllā amicitia intercedere. Id quod diuinus noster Apostol⁹, cui⁹ paulo ante memini, illis verbis expressit, quibus ait. Si quis habens, substantiā huius mūdi &c. Hanc equidē amicitiaē legē multo anteq̄ in euangelio, in mentibus mortaliū deus inscripserat. Quā nimirū solēni illo prouerbio expressit gentilitas. Amicorum omnia sunt cōmunia: et amicus, alter ego. Cuius autorē sunt qui Pythagorā faciant. Vnde. Socrates colligebat proborū hominū omnia esse, vtpote q̄ sint cuncta deorū: quibus sunt viri boni amici. Hāc

Arist. 2.
Ethico.

Amicorū
oīa sunt
cōia.

Actu. 4.

ipsam legem apostoli diuinorum interpretes, legisque euangelicæ (quæ naturalium omnium consumatio est) promulgatores (Hierosolymis saltem et circum adiacenti prouincia iudeæ) veluti baptismatis primitiis, predicauerunt, atque persuaserunt, ut in actis eorum est, videlicet ut quot Christo in baptismo dedissent nomina, bona sua vendentes, ante pedes apostolorum pretia proijcerent. Quæ illi singulis, pro ut unicuique opus erat, distribuabant. Quam obrem (inquit historia) non erat egens quisquam inter illos. Adeo sub id temporis (quantulum fuit cumque) sancta fuit atque solennis obseruantia hæc, ut neotericus quidam christianus Ananias nomine: qui conscia uxore pretij quo substantiam vendidit cellauit, ita fuit acerbè de hac auaritia a Petro reprehensus, ut præ terrore exanimatus corruerit. Atque adeo instituti huius exemplo cænobicia postmodum religiosorum constructa sunt. Quibus in communi viuentes, charitatem illam christianorum ut cumque referunt. Atqui ut in actis eisdem apostolorum habetur, negotio huic ministrandi mensis viduarum et orphanorum, aliorumque id genus pauperum prælati sunt septem illi viri probatæ vitæ: quorum fuit Stephanus primicerius. Hæc in testimoniū huius dixerim, quod si abunde prouideri posset pauperibus, ita ut certa lege in tuto haberent necessaria, nihil aliud quam charitas esset christiana.

Cōclu. 2.

¶ Secundam nihilominus conclusionem superiori subijcio. Non est possibile, rebus ut nunc se habentibus ita prouideri pauperibus, ut lege in vniuersum, ne hostiatim medicent, inhiberi possint. Possibile id dixerim quod et theologi morale vocant, & Arist. primo de celo illud cæset, quod bene fieri potest. Ad persuadendam hæc conclusionem duo triaue fundamenta sternere opus est. Primum est. Modus atque terminus eleemosynarum non est præcepto, aut lege præscriptus. Quid est dicere, Neque

Primum
fundamentum.

taxatū est quotam bonorū partē homines teneantur in
eleemosynas elargiri: vt puta decimam, aut vigessimā,
Neq; diffinitus est numerus pauperū, quos certi homi-
nes, aut res publica alere tenetur. Neq; præscriptum est
quibus necessitatibus debeamus opitulari. Sed solum
admoniti sumus, pauperes nos semper habituros. Et
vehementissime a Christo seruatore nostro & pollicita-
tionibus allekti sum⁹, & cōminationibus perterriti, vt
proximos sicut nos ipsos diligentes, neminem necesse
habere præ facultate nostra sinamus. ¶ Secundū id sit
fundamētū, cuius supra meminimus, videlicet, q̄ præ-
ter dotes hospitaliū, et si qui sunt alij prouētus, aut the-
sauri pauperibus decreti, qui sint velut eorum propria
bona, non possunt homines lege obligari ad eleemosy-
nas præter eā quæ est in euangelio: sed (vt vsus modo
habet) integrū liberūq; est cuiūq; quam voluerit elee-
mosynā subscribere. Adijcio, homines esse, etiā in chri-
stianismo, tenacissimos: qui nulla, quantū vis magna,
improbitate ad eleemosynas flecti possunt. Quin vero
rarissimi sunt, qui, et pro sua facultate, & pro miserorū
inopia iuxta veritatem euangelicā eleemosynas faciāt.
¶ Tertiū subiecerim fundamentū, quod apprime vellē
eos cōsiderare, quotquot mēdicos occludere moliunt̄.
Nēpe quod quicūq; iure postulandi mēdicos priuaue-
rit, aut quo priuētur, in causa fuerit, debitor proinde fit
eorū leuandæ miserix ac necessitatibus subueniēdi: eis
faltē, quibus moraliter (vt aiunt) loquendo, verissimile
est potuisse illos postulando prouidere. Vt si faciamus
exēpli grā centū, aut mille in vrbe legitimos pauperes
esse, quorū necessitatibus prouideri satis minoris nequit
q̄ ducētis aureis: quos verissimile est, si hostiatim mēdi-
care permiterentur, posse eos conficere. Intelligo sic tūc
fundamentū hoc, q̄ quāuis nemo tunc postulare per-

Fūdamē-
tum .2.

Fūda .3.

missis ex iustitia teneretur, sed esset misericordia subuenire, tamē postulare prohibitis teneret res publica: aut ille qui postulare prohibuit ex iustitia ad totos bis centum ducatos. Res certe est compertissima. Nam illi tūc habent ius petendi, et quicūq; hominē iure suo pellit, tenetur de dāno, secundū illud. Qui causam dāni dat, dānum dedisse videtur. ¶ His Ceu fundamentis subiectis, probatur conclusio secunda. Anteq̃ mendici lege postulare interdicanur necessariū est ita omnibus eorum necessitatibus prouidere (iuxta tenorē tertij fundamenti) vt de iustitia illis necessaria debeantur: non autē prouidentia hæc moraliter (quod aiunt) est possibilis: non ergo eos fas est, ne postulent, vetare. Quod autem non sit possibile, vt inclusis illis ad iustū prouideatur, certe primū ac secundū fundamentū satis ostēdūt. Nā si neq; pauperes, neq; ea quibus indigent sub certo vllō numero, aut modo cōprehenduntur (cū tā indigenæ q̃ aduenæ, vt prefati sumus, ius habeant postulādi) et ciues cogi ad eleemosynas non possunt, quomodo res publica debitū (cuius mendicationē prohibēdo rea facta est) soluere quæso poterit. ¶ Id presertim, q̃ inter pauperū necessitates non tantū est victus, sed vestitus, lectus, et (si pauper familiā habet) pen⁹ reliquū, & supelectilis domus. Et quando mendicare permitterentur (citra extremā aut forte grauē necessitatē) nullus teneret misericordiā impartiri. Cū vero phibeant, id qd̃ erat misericordia, iustitia factū est. Nā qui iure suo (vt paulo ante dicebā) pauperē expoliat debitor oīum efficitur, quæ posset paup̃ medicādo acquirere et cōficere. ¶ D Secūda rō est, q̃ demēsa seu portiones illæ quæ inclusis pauperibus distribuunt, intelligere nequeo qua ratione et mensura fieri possint cōmode. Nā sunt inter pauperes, quorū vni pro cōplexione sua, et calore sto-

machi

machi non sufficiunt trium aliorum portiones: quod si
æquales omnibus sportulæ distribuuntur, necesse est
illum perpetuam cum fame pugnam habere. Qui ta-
mē ius habebat postulandi quoad usq; extinguere pos-
set famē. Quis. n. fuerit, qui vel mācipij famē pane saltē
nō expleuerit, q nō merito suo in humanitatis et ferita-
tis redargueretur. ¶ Ratio tertia quæ in hac delibera-
tione primum non habeat locum, nec tamen est in po-
stremo. Postq̄ ratio huiusmodi eleemosynarū in vsu
esse cæpit, experiētia compertum est, q ratæ portiones
et sportulæ quæ pauperibus distribuuntur, vix suppe-
tunt, vt homo qui modo stomacho non sit languenti
panis habeat saturitatem: aut forte si olera aut legumina,
vel dem⁹ si forte in hebdomada frustulū carniū
emere possit. Atqui nonne fatis est, si hoc inter diuites
pauperesq; differat, q diuites habeāt vnde altilibus pre-
ciosis ali, lasciuireq; possint: paupes vero minime: nisi
iniquissimam insuper conditionem miserandis adiece-
rimus, quibus libertatem etiā auferamus, ne possint
vnq̄ animū rebus aduersis afflictū cibis recreare, quos
humano generi deus & natura indulgit. Pauper inq̄
quis quotidiano victu, parco quidē viliq; vtatur, hac
saltem libertate recreatur, q potest aliquando in domū
incidere, vbi benignus homo ad mēsam sedet: qui scu-
tellam forte porrigat, fructus, vinum, aut id genus de-
licatū aliqd: qd̄ solet sæpe mācipijs indulgeri. Taceo fre-
quētissima cōuiuia sordidissime spēdida: quorum reli-
quæ postq̄ familiā expleuere, mācipijs exponūtur, aut
forte proijciunt canib⁹. Cur precor huiusmodi domus
pauperibus nō pandant. Nā si quibusdā grāmaticis fi-
des est, inde verbū /pādo/ notionē traxit, q etiā in gēti-
litate quib⁹ Christ⁹ eleemosynas nunq̄ prædicauerat,
peractis cōuiujs portæ aperiebant, vt egenis panis da-

Ratio. 3.

E

retur. Aut quia Cereris templum apertū semper egenis patebat quibus panis dabatur. ¶ Ad hæc iudiciū pauperū, quo de eorū agitur vita, ad paucorū potentiā redigere, nō est sane adeo tutum. Nā vt sint isti duo aut tres qui negotio pauperū deputantur & præferuntur, homines probi, optimæq; existimationis, possunt alij contingere qui aliqua forte de causa odio habent pauperē, aut falso testimonio decepti (quæ vt supra dicebamus, frequentissima sunt in vicinia pauperū) pronunciant, pauperē non habere legitimā causam mendicandi, quid ille tūc miser faciet? Quo circa in illis constitutionibus Hipri in Flandria hoc certe bene cautū est, vt possint mendici in auribus cuiuscūq; procerū ciuitatis miseras suas et calamitates exponere, ne qui a paucis cōdēnati sunt, omni remedio destituantur. ¶ Sed et hoc præterea plene ex his articulis capere non possum. Admittunt posse aduenā et peregrinū verū pauperē aduētare, quē saltē in triduū hospitio donāt. Audi maxime Princeps quantū ei negotiū faceffunt anteq̃ frustrū panis accipiat. Fac urbē intrare infirmū, aut claudū, aut de itinere languentē, opus tamen habet percontari, vbi nā prælatus pauperū cōmoretur, domū vicatim oberrando quæritare. Vt autē inuenerit, forsan non est domi, aut dormit expectare oportet. Tū autē vbi hoīs copia facta fuerit, respōdere oportet vñ veniat, et quo vadat. Et tandē nihil aliud q̃ symbolū accipit: et tunc ad quæstorē seu ærarium, penes quē recōditur pecunia, redire oportet. Et ita integrū diē absumere, atē q̃ famē miser sedare, et lassitudinē ponere liceat. Ita audio in aliquibus ciuitatibus sancitum esse: nescio an alibi melius fuerit peregrinis consultum. Deberet enim Xenodochiū (quod est hospitem domus) expositū esse peregrinis. Immo deberent esse in portis ciuitatis, qui eos recta in

hospitium perducerent. ¶ Colligere ergo mihi videor Conclit.
quod quæadmodum cap. iiii. dicebam, ferme non esse pos-
sibile talibus legibus abunde prouidere incolis paupe-
ribus, ut nulla necessitas, atque adeo neque ius ullum eis reli-
quum sit ex patria alio mendicatum exire, ita neque pos-
sibile videtur talibus eis legibus congruenter satis prof-
picere et succurrere, ut nullum eis ius amplius relinqua-
tur hostiatim mendicandi. ¶ Tametsi hic nihil aliud Mutare
statum.
forte, quod ex lege est, enunciarem, si assererem quod
potest pauper mendicando aliquantulum pecuniæ cõ-
ficere, qua posset statum suo ordine et gradu mutare.
De hoc enim miseri insimulantur, accerrimeque reprehē-
duntur, quod aurum vestibus insutum cellant. Mitto, quod
alii iustum sacculum ære alieno complēt. Mitto quod sint
qui ære alieno splendide viuunt: pauperes vero geniū
(ut ait ille) fraudantes ac demenso suo cõparcētes, pa-
ne forte et oleribus sustētant, ut possint pecuniā aliquā
referuare: si forte in aliquā infirmitatē, aut maiorē cala-
mitatē inciderint. Cui ego causā aliā adiungere audeo.
Nēpe quod quæadmodum licitis alijs artibus et contracti-
bus ius est cuiuscumque statum et ordinem in melius mutare, ita
pauper posset ex eleemosynis, tantillum pecuniæ cumulū
congerere, quo aut se honestius induat et exornet, ut
possit alicui ingenuo et nobili seruire, aut quo valeat
ferramenta suæ artis et officinā adparare: aut forte mer-
cimoniū aliquod tenue, aut negociationē extruere, unde
viuat. Quo tamen iure excluduntur inclusi. ¶ Præ-
terquod neque hospitalia ubique vniuersis recipiendis pau-
peribus abundant, neque possunt non multo maiori ocio-
sitate et accidia cõfici clausi, quam si mendicatum exire dimit-
terentur. ¶ At rationibus huiusmodi tantisper intermis-
sis, ad clauum reuertamur, quæ in hac re manumittere
nunquam decet. Hoc inquam potissimum animaduvertere est ope

ræprecium, vtrū hac ratione eleemosynarū cumulo au-
geatur, an vero decrescat. Et quando nullum aliud es-
set, aut argumentū, aut testimoniū, q̄ necessarium sit
decrescere et diminui, q̄ quod autores huius institutio-
nis in publico cōfitentur, res manifeste comprobatur.
Hoc enim cum primis institutionē hanc cōmendant,
sibiq; persuadent, q̄ hac ratione (aiunt) multo minori
opus est eleemosynarū copia. Id profecto quod experiē-
tia ipsa aperte docet. Audio enim ex alijs ciuitatibus, in
hac vero oculis conspicio, et ore ipsorū qui hoc paupe-
rum negotiū gerūt ad me sæpe delatū est, quod totus
eleemosynarū assis vix triens, aut quadrans illius est,
qui ante huiusmodi statuta esse cōsueuerat. Hoc verū
tamē ipso achille, quē ab eis pugnare isti putant, qui rē
aliter considerant conuincuntur, vt hanc eleemosyna-
rum rationē repellant. Et enim si legitimi pauperes plu-
res forte nō essent, neq; eorū ærūne et necessitates, ma-
iores, q̄ eleemosynarū æs, quod hac ratione conflatur,
fateor homines quantūcunq; diuites amplius nō tene-
ri. At cū veri paupes fictis et simulatis depulsis, eorūq;
inopiæ et calamitates multo sint maiores q̄ q̄bus stips
ipsa eleemosynarū quæ hac rōne cōficitur sufficiat: atq;
adeo diuites (illi maxime si qui sunt auarier tenaces) ad
ampliores eleemosynas lege euāgelica cōpellant, in dā-
no poti⁹ diuitū ponendū est, q̄ validi medicantes, qui
fraude et improbitate eleemosynas extorquebāt, expel-
lant, nisi quantū illis adimit, integrū in legitimos pau-
peres cōferatur. ¶ Qd̄ autē necessariū sit eleemosynas
hac rōne rariores fieri et extenuari, præter experiētiā,
rōnes quoq; in cōperto sunt. Primū q̄ medici pro se po-
stulent, aut p̄ medicis alijs, tm̄ differt, q̄ maxime differ-
re pōt. Diuites. n. quāta sint cūq; misericordia, honoris
gratia, pro pauperibus postulātes, quia prandiū domi

adparatū habent, fatis se officio fecisse putāt, si eleemo-
synas petāt: et duos aut tres vicos circūeāt: an vero petē-
tes obtineāt, nō tāti faciūt. Mēdicus vero miserrimus,
cui sola mēdicatiōe prādiū agit, nō fatis hēt petere: sed
improbissime efflagitare, quoadusq; etiā ex durissimo
corde obolū exprimat. Nec fatis hēt vna hora discurre-
re, dū tot⁹ ei dies ad cōparandū victū op⁹ fuerit. Putas
ne princeps clemētissime nō hac etiā de causa (præterq̄
quod discipulos orare docebat) Christus pauperū pro-
videntissimus similitudinē illā euangelicā introduxit.
vbi hō ille amicū suū media nocte adiuit, qui tres ei pa-
nes acōmodaret. Et amicus qui hostiū clauserat et cū
pueris lecto iacebat, ægre et moleste ferebat surgere, vt
amico morē gereret. Nihilō⁹ ait magister noster q̄ ille
hostiū pulsando perseuerās efficere potuit, vt amicus,
si nō ppter amicitia, saltē ppter petētis improbitatē e le-
cto surgēs officiū exhiberet. Reuera si ali⁹ ad subleuā-
dā necessitatē alienā petitū iret panē, nō tā improbe in-
stitisset, vt misericordiā consequerēt. ¶ Mox secūda hu Rō. 2.
ius ratio est, q̄ quēadmodū in malis & turpibus euitā-
dis, ita et in bonis et officijs vsu accidere solet. Nā ma-
teriæ obiectiq; presentia, aut virtutis, aut vitij prægran-
dē hēt energiā mouēdi aliciēdiq; ad opus. Quā ob rem
magni supra modū refert, vtrū diues hō, sanus, nitida
facie, veste splēdida, te adeat mīam petitū, an pauperē
videas, facie palidū, veste sordida, vulnera forte circūfe-
rentē, suplicē p Chri matrē, perq; ei⁹ vulnera obsecrātē.
Nemo sane est q̄ nō lōgo vsu fuerit exptus, q̄ sæpissime
cū domo exiēs nullā in animo haberet eleemosynā face-
re, paupis tñ cōspectu in meliorē fuerit mentē mutat⁹.
Vnde et inter oratoris precepta, sunt qui cōmoneāt, vt
si fieri cōmode possit, ille qui iniuriā ppeffus est, oculis
iudicis obijciat: qui vulnera ostētans, ei⁹ animū cōmo-

uere possit. Fateor nonnullas esse horum pauperum fraudes: sed, preterquam quod multo sunt plures veræ infirmitates et calamitates, si vlla vnquam fraus pietatis nomine meretur, hæ sunt, quæ piæ fraudes merito censeantur. Hinc inter alias, bona causa colligitur cur episcopi præsentia suæ esset ecclesiæ utilis & necessaria. Nam quod de auditu commouetur ut eleemosynas aliquas pauperibus suis mittat, proprijs oculis ærinas pauperum resque aduersas intuitus, longe plures supererogare conuinceretur. ¶ Quantum valeat ut ipse qui indiget subsidium exposcat, profecto in religiosis medicantiis, qui (ut antea dicebam) imaginem gerunt illius communis vitæ nascētis ecclesiæ, exempli gratia comonstrari potest. Vbi, n. conuentus medicitate viuunt vnus tantum religiosus, cui negotium demadatur, abunde colligit (et quidem iuste et religiose) penus omne quod pro frugalitate vel tenuitate religiosorum abundat. Sane quia sui ipse conuentus rem procurat. Quod si decem diligentissimis ac pientissimis cura hæc delegaretur, vix possent, vel panem abunde comparare, qui conuentui sufficeret. Quo circa religiosi mendicantes mendicantibus pauperibus suppecias ire tenemur. ¶ Auget præterea huius argumenti vires Hispanorum conditio et ingenium. Sunt enim inter mortales, qui facilius multo prece & supplicum miseria flectuntur, quam lege coerceantur. Et ideo ex qua ciuitate mendici precibus et obsecrationibus centum mendicare possent, vix, si ciues ad perpetuas eleemosynas conscribantur, quadraginta in album referuntur. Nam perinde ac si tributa essent, formidant in eleemosynas nomina dare. Si id quod in alijs locis vsu accidere potest ex hac ciuitate conijcere licet, quæ (ut citra notam alius cuiusque dixerim) est in pauperes benignissima, dimidio et eo multo minores eleemosynæ in albo pauperum consignatæ sunt, quam de vna ciuitate, vbi am

Religio
si medi.

Hispano
rum inge
nium.

some
no
sal
ambig

plissimæ alias fiebant, vel suspicari vllus poterat. Atqui de illa conscripta summa ante tres menses bona pars subducta est. Quanta vero iam nunc restat, nescio. ¶ Ob idq; vt viam iam hinc qua ad obiectiones respondeam cõmunire incipiã, quod in alijs regionibus, vbi homines populares magis sunt, atq; ciuiles, et qui lege in bonum cõmune facilius continentur: quod illic (inq;) de hac eleemosynarũ ratione constitutum fuerit, nemo a deo potest in exemplũ Hispanis ad imitãdũ proponere. Quod autem pecuniæ in arculis ærarijs, quæ in templis exponuntur, congeritur, suppu det dicere q̄ sit exiguum, omniq; æstimatione minus. Illi enim ipsi qui occurrentibus mendicis libenter liberaliterq; misericordiam effundebant, cum obuios pauperes non habent, non solum mittere eleemosynas ad arculas obliuiscuntur, sed quando templum ingrediuntur, quod petenti viuo pauperi porrigerent, muto lapidi aut ligno, nõ ita animantur conferre. Qua de re adeo sine diuitijs sunt æraria illa, vt nullum eis minus nomen, q̄ gazophilatiij conueniat. ¶ Ad hæc illi qui albo eleemosynarum ascribũtur solum sunt patres familias. Dum vero medici discurrũt, si nõ dat marit⁹, erogat forte vxor, quæ est in pauperes propesior. Si nõ pater, cõfert tamen filius. Quod si forsan non tribuit herus, famulus largitur. ¶ Atqui (qd' precipui momẽti est in hac re argumẽtũ) eleemosynæ nõ tantum ex pecunia fieri sunt solitæ: sed ex omni supelectilli dom⁹. Reperias enim qui in largiẽda pecunia sunt parcissimi, boni tamen consulunt, si cõiux panem porrigat, aut mensæ reliquias, obsoletam vestem, subuculam lintheam, protritum calceũ, lignorum fasciculũ: quæ omnia profecto si cumulo eleemosynarum eximas (vt est hac ratione necessarium) nescio an dimidiũ excipias. ¶ Sed præter decrementũ atq; de-

Arcule
ærarie.

Eleemos
sina ex
omni su
plectili.

trim entam elemofynarū, quæ institutum hoc arce-
di pauperes manifeste confequuntur, alia via rem aggre-
di possumus. Misericordiae ratio non in hoc tantū posi-
ta est, vt miseris opem et auxiliū quisq; ferat: sed in hoc
praeterea, qui nimmo in hoc primū, vt animus intus ca-
lamitatis pauperis misertus, cōpatiatur misero, et quan-
do ad opus facultas non suppetit, affectus hic in meri-
tis ponitur apud deū. Id qd' in Christo contēplari pos-
sumus. Qui anteq̃ turbæ illi⁹ in eremo, extincta fame,
lasitudinē recrearet, legim⁹ apud Math. et Marc. quod
misert⁹ est turbæ quæ triduo sustinebat illum. Ex quo
diuino affectu opus foras processit. Qui ergo paupe-
res oculis christianorū eripiūt, pingue (quod aiunt) la-
ctis) optimū inq; quod est in virtute hac præstātissima
misericordiae tollūt. Nam veluti fortes et strenui homi-
nes esse non possunt, nisi qui conspectu armatorū ho-
stiū sæpe fuerint irritati, ita neq; misericordes, nisi qui
ærunas calamitatesq; et res aduersas et afflictas paupe-
rū coram viderint, et contrectauerint. Quā ob rem, vt
sunt quibus pauperū aspectus nauseā mouet, et clamor
aures obtundit, sunt nihilominus alij (quibus in hac
parte mos potius gerendus esset) qui cōspectis ærunis
pauperū, cor ad misericordiā emoliunt, et quas de fan-
guinis nobilitate, deq; honoribus et fortunis cristas eri-
gunt, ea tunc ratione sūmittunt, q̃ homines sui gene-
ris vident tā dissimili forte et fortuna abiectos: quibus
et in hac vita similes ipsi paresq; esse poterant, & in illa
æterna felicitate lōge inferiores esse poterūt. At in præ-
cipuis solēnitatib⁹ et in sancta potissimū hebdomada,
quis ambigat conspectu pauperū et clamore, christia-
norū animos ad comiserationē valde cōmoueri? ad sen-
sūq; passionis Christi percipiendū excitari? Videre pro-
fecto videbar anno pxime elapso subtristes homines,

Miseri-
cordiae
ratio.

2. dol

2. mol

2. mol

2. mol

dicentes poenitentiam hebdomadam perinde sine pauperum clamore obmutescere, ac si festum esset sine musica celebratum. ¶ Et (quod non est in postremis habendum) quati rogo inter est maxime Princeps quomodo iuuentus in ipsa statim prima educatione ad misericordiam erudiat: illius imitatione sanctissimi Iob, qui has omnium virtutum radices subiecit, quod ab infantia secum creuit miseratio? Aut quomodo potest puer hac sanctissima virtute imbui, qui non sensu calamitates viderit vel audiuerit? Hi qui modo pauperum elemosynas diligenter procurant, quia pauperum miseras oculis conspexere, misericordes esse et clementes in pauperes possunt. Sed fac instituta hæc integrum sæculum durare, ut qui modo nascuntur nunquam in limine domus mendicos videant, neque inclusos visitent. Quo nam pectore huiusmodi homines in pauperes esse possunt? ¶ Sed neque hac tantum de causa religio est pauperibus in presentia auxilia et subsidia ministrare: sed certe in honorem et obsequium Christi. Vnde super illud Pauli Thim. v. vbi nos ad misericordiam opera instruens exortatur, ut sanctorum pedes lauemus, tribulationem patientibus subministremus, adnotat Homelia. xiiij. Chrysost. quod opera misericordiam præcipuo studio, et tota animi voluntate, summaque alacritate ac deuotione (tanquam reuera ipsi Christo) pauperibus debemus in suis proprijs personis exhibere. Neque enim (inquit) officia in pauperes debemus seruis, aut ancillis imperare: sed per nos ipsi debemus pauperibus impendere. Verbum illud Christi auscultantes. Si ego laui pedes vestros dominus et magister (ac si dixisset/nec cuiquam humile officium permissi) et vos debetis alter alterius lauare pedes. Et addit Chrysost. quod quando quis fuerit summa dignitate constitutus, ac precipui generis gloria fulgeat, non tantum pauperes superat, quantum

Iob. 5.

Thim. 5.

Chrysost.
Hom. 14

Ioan. 13.

Mat. 18.
Mat. 25.

discipulos. Christus. Quando autē pauperi ministras,
Christo ministras. Nā qui susceperit (inquit) vnū par-
uulū nomine meo, me suscipit. Et quādiu fecistis vni
de istis minimis, michi fecistis. Actenus Chrysost. Vnde
de metuendū nobis esset, ne quando se Christus in po-
strema die apud nos mendicum degisse confitebitur,
improperio nobis obijciat, q̄ paupes a nostro nos prof-
pectu abiecerim⁹. Vnde vix legim⁹, nō solum sanctos
fuisse prælatos ecclesiæ, verū neq̄ factos fuisse illustris-
simos hoīes, de quib⁹ nō sit memoriæ proditū q̄ per se
ipsi pauperib⁹ cibos ministrauerint; imo et vulnera pro-
prijs manibus contrectauerint. Vt alios interim ob-
mittam Cæsarī filio, augustā referam. Flacilla illa au-
gusta Theodosij coniux sanctissima de hoc cū primis
lib. vii. tripartitæ historiæ honoribus cumulatur, quod
cum esset in regni fastigijs, maximā sub purpura clau-
dorum atq̄ debiliū curam habebat. Non seruis, non
alijs ministris vtens, sed per se ipsa agens, et ad eorum
habitacula veniēs, vnicuiq̄ quod opus haberet, prebe-
bat. Sic etiam per ecclesiarum Xenodochia discurrens
suis manibus ministrabat infirmis, ollas eorū tergens,
ius gustans, offerens coclearia, panē frangens, cibosq̄
ministrans, calices abluēs, et alia cūcta faciens, quæ ser-
uis & ancillis mos est solēniter operari. Erat. n. illi chri-
stianorū antiquitati perpetuo in aurib⁹ verbū illud ex-
tremæ diei, qua se Christus nudū et hospitē fuisse af-
firmabit, et inter nos exuriē et sitim perpeffum, vt per-
inde pauperes, ac si Christus singuli essent, suscipe-
rent, obsequijs colerēt, eorūq̄ se conspectu oblectarēt.
Hæc in gratiā eorū percēsuimus, qui animo sunt in
pauperes clementi, quorū perinde absentia nō possunt
nō ægre ferre. Sed et p̄pter eos inhumanos homines,
qui præ auaricia faxea pectora erga pauperes habētes,

Flacilla
augusta,

aures eorū precibus obtūrauerūt, cōmodum est etiā eorū conspectui mendicos obijcere. Audio nāq; quosdā (christianos quidē ac pios homines) ad causas hui⁹ instituti occludendi pauperes hanc etiā adhibere, quod si ex gentibus quispiam et paganis homines inter nos videret in extrema egestate mendicare, crudelitatis nos et immanitatis redargueret, essetq; illi lex nostra improprio. At vero si abditos reconditosq; et exire prohibitos esse cōspiceret, neq; tñ a nobis laut⁹ alitos, ac sumptuosius tractatos, q̄ hac eleemosynarū rōne esse possunt, fortasse peius apud eum audirem⁹. Sed aliorsum propero. Fieri nequit aliter, quo min⁹ in republica, etiā christianorū, homines sint inclementes et in pauperes crudi: versentur ergo in eorū presentia mendici, qui si non eos ad misericordiā vincere potuerint, iniustitiæ saltē in die iudicij reuincāt. Nūquid non hoc Christ⁹ edocet in diuite illo epulone, qui induebatur purpura et bisso et epulabatur quotidie splēdide. Neq; enim de hoc tantū in inferno cruciebatur, q̄ eleemosynā absenti mendico non impenderat, sed q̄ cum Lazarus ad ianuā eius iaceret, vlcibus plenus, cupiēs saturari de micis quæ cadebāt de mēsa diuitis, neutiq; diuitē pauperis miserebat. Vide q̄nta cōgerit et exagerat Christ⁹, q̄bus pudorē et innominiā illi⁹ diuitis augeat: sane q̄ canes quibus micas diues porrigebat, clementiores erant in pauperē lingentes vlcera, q̄ diues ipse. Mendicis ergo ad ianuas crudeliū diuitū iacentibus Christus testibus opus habet in die iudicij, in cōfussionē et impropériū eorū. ¶ Cōtra vero ad ianuas prælatorū, ac magnatū, qui benigni sunt et misericordes in pauperes, q̄ sit pulcherrima pauperū corona: qui refecti et recreati benedictionibus suos benefactores complent, precationibus apud deū cōmendāt. Fuerint inter eos forte perditī ho-

LUC. 16.

Prælatos
rūianue.

mines, erūt verūntamen nōnulli iusti, qui nos possint
 iuxta verbū domini / in æterna recipe tabernacula. ¶ Si
 in regibus et gloriosis imperatoribus exemplū ad huc
 Christi perseuerat, vt semel in anno pauperū pedes la-
 uent mensisq; ministrēt, cur nō erit laudabile et hono-
 rificum quotidie pauperes ad ianuas principum, alio-
 rūq; procerū pauperes epulari. Reuera si sancti illi pa-
 tres, et ecclesiæ monarchæ, Greg. inq; Amb. et August.
 audirent mēdicis Christi domus principū et episcopo-
 rū non patere, non intus pransum recipi, nihil aliud re-
 putauissent, nihilo seccius condēnassent, q̄ si paternis
 domibus filios audirēt interdictos. De Gregorio legi-
 mus, nunq̄ sine pauperibus et peregrinis ad mensam se-
 dere, domū eius mendicis esse frequentissimā. Qui per
 inde tā fuit de pauperibus bene meritus, vt angeli sub
 habitu pauperū eleemosynis sæpe ab eo fuerint dona-
 ti, et inter conuiuas pauperes ad mensam eius confede-
 rint. Sed vt pontifici summo regē quoq; et sanguine
 et sanctitate clarissimū apponamus: galorū inq; regem
 Ludouicū inter diuos suo iure et merito relatū Blāchæ
 reginæ Hispanorum regibus genitæ filius, adduci nul-
 lo modo possum, vt credam, q̄ hæc ille mendicantium
 claustra aut iussisset vnq̄, aut certe pbasset. Legitur. n.
 a matre sanctissima ita fuisse educatū, vt pluribus du-
 centis pauperibus, qui in domo regia quotidie abū de
 reficiebantur, in diebus solēnibus anteq̄ ipse cōmede-
 ret manu ppria fercula ministraret: atq; singulis sabba-
 tis eorū pedes pprijs manib⁹ ablueret, detergeret, et oscu-
 laret: quos deinde aucta eleemosyna donabat. ¶ Qua-
 re excogitare nequeo, quomō institutū hoc quo paupe-
 res mendicare vetantur (vt eius autores prætendunt)
 de antiquitate cōmendari possit. Immo vero hoc inter
 precipua argumento concutiit, quod, perinde atq; illud

Grego.

Ludouic⁹
 cue rex.

Noūū.

de reiiciendis peregrinis, nouum cōmentum est: neq; gentibus, neq; priscis christianis vnq̄ cognitū. Quod si in legibus misericordiæ possitum esset, patres iā diu ecclesiæ scriptum nobis dedissent. Hoc autem inter respondendum ad eas causas et rationes, quibus eius auctores sententiā corroborant, congruentius tractabitur.

¶ QVO RATIONES ET CAUSE PROHIBENDI pauperes mendicare, perpenduntur. Cap. xij.

PRIMUM fundamentū, quo auctores clausuræ huius mendicantium sententiam stabilire contendunt, est verbum illud diuinum Deutero, xv. Omnino indigēs & mendicus non erit inter vos: vt benedicat tibi dominus in terra quam daturus est tibi in possessionem. Argumentum est quod. S. Th. ij. ij. q. clxxxvij. art. v. diluit, dicens, quod illo præcepto legis nullus prohibetur mendicare: sed prohibetur diuitibus ne tam tenaces sint, vt propter hoc aliqui egestate mendicare cogātur. Quod quidem responsum est mente reponendum ad intelligenda quecūq; alia, aut ecclesiæ statuta, aut sanctorum decreta, quæ de hac re loquantur. Nusq; enim gentiū pauperibus facta est cohibitio, ne mēdicent: sed diuitibus præceptum est, ne sua crudelitate pauperes mēdicare cogant. Adde quod notio huius nominis /mendicus/ nō eos precisasse comprehendit (vt nōnulli existimant) qui hostiatim obambulant: sed quicūq; proprie dicitur mēdicus, qui adeo indiget, vt stipe et eleemosyna quotidiana viuat: tamen si domi eā recipiat. Pauper enim est qui propriū habet vnde ægre et misere viuat: mendicus autē qui nihil propriū habet, sed ex alieno viuat. Mendicare nāq; non solū est petere, sed recipere ea quæ vltro offeruntur. Hoc licet nō adeo explicate, insignuat præ-

Deut. 15.

Mēdic.

ter. S. Th. loco modo citato Chrysostom⁹, aut quicumq;
ille fuit autor imperfecti, super illud Matthei. capite. v.
Beati pauperes spiritu. Græce enim inquit non habet/
pauperes, sed mendici. Verbo ergo illo non solū cōmo-
nebatur populus vt non essent postulantes mēdici, sed
neq; essent q; domib⁹ inclusi, quotidianis eleemosynis
& sportulis indigerēt. Quales modo hisce articulis in-
stituuntur. Quare isti non putent illud se præceptū hac
ratione abunde cōplere. Neq; vero illud præceptū erat,
vt sub mortali (vt verba iacēt) obligaret. Sed erat exhor-
tatio ad charitatem, quæ in quocūq; populo bene insti-
tuto florere deberet. Quam ob rem post exhortationē
illam eodem capite subiungitur, q; pauperes nihilomi-
nus semper essent inter eos futuri. Quēadmodum in
euangelio, quantiscūq; nos Christus verbis misericor-
diā erudiuit, et ad eleemosynas animauit, quo nostrā
nobis tamen pectoris duritiam prænūciaret, pauperes
(inquit) semp habebitis vobiscū. ¶ Asciscitur præterea
in exēplū instituti huius, q; Paulus similes collectas in-
stituit fieri apud Macedoniā et Galatiā. Quarū memi-
nit et in epistola ad Romanos et in prima ad Corin-
thios. At vero collectæ illæ, vt. S. Th. vtrobiq; interpre-
tatur, alia lōge ratione factæ sunt. Neq; verba Pauli in-
terprete opus habent: adeo res est per se ipsa perspicua.
Non. n. collectiones illæ eleemosynarū fiebant in subsi-
diū et suffragiū pauperū eiusdē, in qua fiebant, ciuita-
tis. Sed historia fuit. vt legitur in actis apostolorū capi-
te. xj. q; Hierosolimā et circūiacentē Iudeā fames vali-
dissima peruaferat: et ideo missi sunt Paulus et Barna-
bas in Macedoniā et Achaiā, cū ad predicandū, tū etiā
ad auxilia petenda pro christianis quæ erant Hierosoli-
mis et Iudææ: ijs prefertim qui prædicationi et cultui di-
uino operā dabāt. Et hoc est quod Paulus adūbrat ad

Argm. 2.

Rom. 15.
1. Cor. 16

Actu. xj.

Galatas. ij. dicens. Iacobus Cephas et Ioanes man⁹ de Gal. 1.
 derūt mihi et Barnabæ societatis, vt nos in gentes, ipsi
 autē in circūcissionē: tantū vt pauperum memores esse-
 mus: quod etiā sollicit⁹ fui hoc ipsum facere. Quas qui
 dē collectas Macedones et Galatæ per ipsos apostolos
 miserunt Hierosolimā. Id quod attestatur apostolus.
 Rom. xv. dicens. Hinc igitur proficiscor in Iherusalē Rom. 15.
 ministrare sanctis. Probauerunt. n. Macedonia et Aca-
 ia collationē aliquā facere in pauperes sanctos, qui sūt
 in Iherusalē. Placuit. n. eis vt debitores sunt eorū. Nā
 si spiritualiū eorū participes sunt gentiles, debent et in
 carnalib⁹ ministrare eis. Ecce quomodo collecte potis-
 simū erant in subsidiū sanctorū qui discipuli erant euā-
 gelij. Instar deinceps Macedoniae persuadet Corinthis r. ad Cor.
 scribens. De collectis autē quæ fiunt in sanctos (eos. s. 16.
 qui sunt Hierosolimis) sicut ordinavi in ecclesijs Ga-
 latia, ita et vos facite. Modū autē subdit Paulus, vt per
 vnā sabbati (.s. per diē dominicā) vnusquisq; vestrū
 apud se ponat, recondens quod ei bene placuerit, vt nō
 cū venero (.s. ad importandū Hierosolimā) tunc colle-
 ctæ fiant. Non ergo eleemosynæ illæ, quo in hiberent
 pauperes mendicare colligebantur. Id tamē aliud agēs
 non tacitus preteribo, quod in huius loci interpretatio-
 ne adnotat Chrysost. homilia. xliij. nēpe quod hui⁹ in-
 star deberet Christianus quicūq; arculā domi, eo loco
 vbi orare solitus est, pauperibus dicare, in quā, perinde
 atq; sacerdos sacrificiū oblaturus manus prius lauat,
 ante orationē eleemosynā immitteret, vt sic mūdus ad
 orationē accederet. Nā scriptū est. Date eleemosynā: et
 ecce omnia munda sunt vobis. ¶ Tertiū quod in con-
 firmationē huius pretextitur est, q̄ in primitiua ecclesia
 non erant mendici hostiatim postulantes. Hoc autē in
 latissimū nos cāpum dicēdi trāsmittit. Vbi multa sunt
 Chrysos.
 Tertiū
 argumē.

reputatione digna. Primū omnium (vt iam modo dicebam) nihil neq; in actis ecclesiæ neq; apud quempiā sanctorum patrum legitur, vnde cōiectari possimus, libertatem aliquam pauperibus fuisse ademptam exeundi mendicatum quocunq; libuisset. Secundo q; tempore Christi saluatoris nostri fuerint pauperes mendicantes, ambigere nemo potest: cū q; turbā illā pauperum, claudorum, cæcorum, alijsq; morbis et languoribus laborantium, quam frequentissimam curauit: coniectura est ex his plurimum fuisse mendicis, qui vicatim obambulant: tum, q; illud consilium Christi Luce. xiiiij. Cū facis prādiū aut coenā noli vocare amicos tuos. & c. neq; vicinos diuites: sed voca paupes, debiles, claudos, & cæcos: et beatus eris/ plane de mendicantibus intelligendū videtur. Quod nequis cauilletur, illos in claustris tūc degere, videat quid statim sequitur in parabola illius hominis qui fecit coenam magnam. Qui cum inuitati venire recusarēt, exite (inquit seruis suis) in plateas et vicos ciuitatis, neq; id solum, sed in vias et sepes: et paupes et debiles et cæcos et claudos introducite huc. Solent enim mēdici in huiusmodi locis ciuitatis, et in biuijs viarum sedere. Neq; tempore tunc solum Christi erant mēdici: sed Augustinus tum alibi sæpe, tū etiā sermone in. ij. dominica aduentus testimonio est. Vbi christiāos largiores prædicās elemosynas debere, subdit, qd' in sanctis solēnitatibus secundū vires nras abundantius erogemus, pauperes ante omnia frequentius ad conuiuium reuocemus. Loquitur profecto de mēdicātibus: qui consueuerant in domos diuitum epulatum admitti. Adeo erat mēdicitas sæculo illo vsu et more celebris, vt. S. Th. ij. ij. q. clxxxvij. etiā teste multi christiani religionis et humilitatis causa, venditis possessionibus et in pauperes distributis, ad illum se sumisserint abiectissimum

abiectionem ordinem, ut legitur de diuo Alexio patri-
cio Romano, et de Arsenio in vitis patrum. Et Hiero-
nimus ad Oceanum de hoc etiam commendat Fabiolam, quod
optabat, diuitijs in pauperes effusis, stipe ipsa pauperum
viuere. Neque profecto qui illud iam modo institutum vi-
tam suscipere adeo esset exprobandus, ut aliqui existi-
mant. Sed tamen eo tantum huius reminiscor, ut osten-
dum fuisse semper in ecclesia postulantes medicos. At non
opus est in re non dubia uti testibus non necessariis. Om-
nium enim historiae quibus sanctorum patrum gesta memo-
riae prodita sunt, attestatur semper in ecclesia fuisse me-
dicos. Neque mendicantium religiones alium de nomine hoc
sibi cum re ipsa vendicarunt. ¶ Tertia hic tamen confide-
ratione adiecerim, quod in primordio ecclesiae: nempe usque ad
tempora Gregori et eo amplius, alia erat longeque diuersa
religio, alia christianorum erga pauperes pectora, alia in-
stituta, alij denique in subsidium pauperum decreti pro-
uentus, quam iam modo sunt, ut possent pauperes postula-
di molestia releuari. Affertur ab huiusmodi articulorum
autoribus id quod in vita Clementis papae legitur: nempe
per singulorum inopes regionum nominatim scriptos ha-
bebat: & quos baptismi sanctificatione mundauerat, non
sinebat fieri mendicitati subiectos. Similia ferme pos-
sunt verba ex gestis Siluestri, Gregorij, Martini, om-
nium denique patrum illius temporis citare. At quomodo il-
li pauperes mendicare non sinerent, hoc animaduertant,
Non enim eos lege vetabant, prohibebant, arcebant, ob-
struebant, sed quomodo non sinebant? Nominatim
pauperes scriptos habebant, quibus sportulas copiose
mittebant, ne vlla illis mendicandi necessitas restaret.
Hac sanctissima ratione ius illis medicandi auferebant.
Nisi iura huc accersendo vniuersa molestus essem, quam id
copiose patefacere posse. Sed titulum interim de religio-

Hiero.

Conside-
ratio. 3.

Cle mēs.

F

Diuersa
Hospita
liū gñā.

Lib. 6. ec
clesiasticæ
hístoriae,
c. 29.

sis domib⁹: & in decretalib⁹ et in clemētinis cōsultaue-
rit, plane intelliget, quāta prælatis cura pauperū fuerit
iniūcta, q̄ anxie et solícite sacerdotes illi, vt veripatres,
filiorū pauperū res pcurabāt, administrabant, pprijsq̄
sūptibus fouebāt. ¶ Sed præter peculiare cuiusq̄ elec-
mosynas, studiū erat hospitalia diuersis gñis vbicūq̄
locorū erigere, vt est in, C. de sac. san. eccles. L. sancim⁹:
qd̄ et in iure canonico. xxij. q. viij. cap. tributū / refert.
Erāt. n. Xenodochia. i. hospitū pauperū dom⁹ Orpho-
notrophia. Qd̄ est orphanorū receptacula Ptochotro-
phia / vbi inopes & mēdici alebant. Brephotrophia / pu-
ta ædes, qbus infantes nutriebant Gerōtocomia. s. vbi
sees et debiles sustētabant. Adeo tūc recētis sanguinis
Christi virore ecclesia rigata benignitate et clemētia in
paupes reflorebat, vt nulla potius alia rōne animos ho-
minū cōciliaret, cōtraheretq̄ ad fidē Christi. Vnde vt
li. 6. ecclesiasticæ historię scriptū est, Iulian⁹ ille aposta-
ta qui ecclesiæ apertū bellū indixit, hoc paganos sumō
pere exortabañ, vt Xenodochia et pauperū hospitia ex-
truerēt, dotarēt, ditaretq̄, vt hac clemētia christianis ex-
cellētes, paganos in christianismū pperātes possent in
paganismo retinere. ¶ Sed qd̄ demū exēplo illius eccle-
siæ pauperib⁹ opitulari cōtendimus, ne postulare indi-
geāt? Quarta tūc pars omniū fructuū et redituū eccle-
siæ decreta erat et destinata alēdis paupibus: vt est in de-
creto Gelasij can. q̄tuor. xij. q. ij. et in decreto Simplicij
can. de reditib⁹: et in cōcilio Toletano can. sancim⁹ / ibi
dē. Et tñ q̄ntuncūq̄ tūc erat optime pauperib⁹ succur-
sū, nusq̄ legim⁹ interdictū eis fuisse postulare. Qua er-
go rōne in hoc moō sæculo, qñ dari nobis optam⁹ cha-
ritatē illi⁹ gētis, prælatos illi⁹ ætatis, sanctiones illi⁹ ec-
clesiæ, puent⁹ deniq̄ ānuos paupibus cōstitutos, qua
(inq̄) rōne adduci possumus, mēdicos a facultate liber-
tateq̄ postulādi cohibere? ¶ Coloniēses, ad quorū pro

uinciale cōuentū (quia nec papæ authoritate pollet, nec
quicq̄ præter iura cōia de hac re pprie sanciauit) nihil
rñdeo, aut Hiprēses, aut germani vlli neutiq̄ Hispanis
in hac re exēplo esse possūt. Nā præterq̄, q̄ (vt antea di-
cebam⁹) multo sūt magis politici, æraria publica hēnt
amplissima, vñ iusta subsidia paupibus decernūt, vt in
coloniēsib⁹ atq̄ hiprēsib⁹ statutis habet. Id qd̄ de Ve-
netis, Genuēsibus, multisq̄ italis fama est. Nos autē,
sola medicata pecunia, nescio quo possumus mō auxi-
lia medicis sufficere, vt eos iure medicare cohibeam⁹:
q̄ntūcūq̄ sint eleemosynarū leges cōsultissimæ. ¶ Et,
qd̄ omnium hic ego plurimū animo reputo, q̄ legū hu-
iusmodi atq̄ ordinationū legitimi sunt latores, pmul-
gatores, et executores, nō equidē sæculares, sed ecclesiæ
prælati sūt, et sacerdotes. Vbi nā rogo paginæ sacræ
quo ve forte sacrorū canonū sæculares huic pauperū
muneri patrōes designant: aut vbi nō ecclesiæ sacerdo-
tes et ep̄i huic negotio, veluti pauperū patres, destinen-
tur? Quid ita: quia sacerdotes voluit Christ⁹ vt (ei⁹ ait
discipul⁹ Paul⁹) ab sæculari solitudine vacare. Nā q̄
sine vxore (inqt) est, solicit⁹ est quæ domini sunt, quo
mō placeat deo. Qui autē cō vxore est, solicitus est quæ
sūt mūdi, quomō placeat vxori: et diuisus est. Quorsū
hæc? Certe vt cōniueā, negotiū hoc & pauperū curā diu
nō posse in manib⁹ sæculariū, q̄nta sint cūq̄ p̄bitate et
prudētia præditi, pdurare. Nō ita de⁹ et ecclesia institu-
tū esse duxit. Sed structuræ hui⁹, q̄ spūalis est, ep̄i ar-
chitecti essēt, oporteret, populi mun⁹ est vt materiā syl-
uāq̄ subministraret. Qm̄ sæculares vxores duxerunt, fa-
miliā hēnt, curis alijs negociationibusq̄ et solitudini-
bus cōplicant. Vix se ab illis extricare possūt, vt humōi-
mæ officijs libere vacare possint. Nisi ex pauperū elec-
mosynis stipēdia ministris statuant, raros inuenias q̄

Per orae
tio.

in officio perseuerent. Atq; ita vsu contingere videm⁹,
vt bona eleemosynar^{um} parte, quæ ministris obuenerit, de
fraudentur pauperes. Sed ais prælati non perinde atq;
prædecessores, curam pauperum gerūt. Fateor equidē:
sed sperare nō possum vt sæculares, episcoporum vices
fungētes, resarciant dāna, satis (inq̄) negotio faciant,
vt pauperes in claustris perpetuo possint sustineri. Qui
modo negotium susceperūt, quia proceres sunt et præ
cipui homines, christianissime instituti, rem poterunt
in tempus continuare: cū tamen deinceps alij atq; alij,
in hac sint puincia succesuri, prolabi subinde ac sensim
cadere necessarium est. ¶ At vero, quo iam ad portum
applicans, vela contraham, id quod in vniuersis, quæ
homines tentantes adoriuntur, maximum habet pon
dus, experientiam (inq̄) in testimonium appello. Trie
nium ferme iam hæc eleemosynarum ratio vsu et mo
re seruatur. Quis nam inde in effectum fructus prouene
rit, hoc tu prouidentissime Princeps fac certo scias. De
hoc (quia non in iure, sed quod aiunt in facto positum
est) nullam mihi vollo haberi fidē. Tametsi quod ego
hic et audiendo et videndo experior: ac perinde de alijs
locis conijcio, multum huic negotio refragatur. Sed
tu hoc, vt es oculatissimus, da operam vt fraude procul
intelligas. Primum, an in turbis validorum mendican
tium quæ vrbibus magnæ depulsæ sunt, aliqui forsan
legitimi pauperes promiscue excesserint. Alterum quā
do nullum vicatim obambulantiem mendicum conspi
cimur, utrū numerus pauperū in antiquis hospitalib⁹
succreuerit, an vero aucta fuerint alia, quibus illi q̄ dis
currebant recepti fuerint. Mox an sint christiani homi
nes qui querimonias spargant, q̄ non sint iam mendi
ci qui ad eleemosynas extorquendas vim inferant. Nā
in hac etiam re solitum erat regnum celorum vim pati,

Deinde an eleemosynæ, quæ ex actis vagabundis adēptæ sunt, incolis postulareq; verecundantibus (is qui præcipu⁹ in hac re habēdus fuerat finis) integræ obueniant. An vero forsan nichilo illi, aut forte paululo melius habeant: sed eleemosynarum summa quæ esse consueuerat, fuerit extenuata. Quod si rem prospere succedere cognoueris. Nempe si eleemosynas nichilo minores, sed maiores multo fieri, si incolarū pauperū miserias, ærūnas, et calamitates, quibus grauiter cōprimūtur, auctis eleemosynis subleuari, curam adhibe, tuāq; Principis auctoritatem interpone, vt horum institutorum ratio procedat. Tunc vero quo Principis animum propendere conspexerimus, inclinabimus omnes. Illi parti applaudemus, suffragabimur, fauebimus. Id vniuersi tutabimur, prædicabim⁹, adiutabimus. Sin vero rem deteriorari senseris, tunc satis fuerit, si studia illa et instituta eleemosynas conscribendi in auxilium et subsidium pauperū incolarū, qui egestatē domi sustinent, retineamus, cōmendemus, et, vt prosperētur, sūma operamur. Nam illa deo esse non possunt nisi probatissima et acceptissima. Cæteris vero mēdicis ius relinquatur postulādi. Nam q; aliquis vere pauper publicas, q; mendicauerit, poenas luat, absit vt in christianorum regno sub christianissimo Principe audiamus. Illius. n. prodigiosæ statuæ cuius Daniel mysterium interpretatus est, licet caput aureum esset, et pectus argenteum, pedes vera abiectissimi (nempe partim ferrei, partim fictiles) tamē cōminutis pedibus, corpus subinde ipsum ex preciosis metalis corruit. Quid si ordo hic abiectissimus pauperum, eleemosynarum meritis sublimiores rei publicæ ordines sustentat. Quo de medio sublato, totum periclitetur corpus. At vereor, ne te iam prolixæ orationis tædere incipiat. Nā nescio quo impetus me

Deut. 2.

longius q̄ institueram, furripuerit. Tametsi quando
nihil aliud quale quale obsequiū hoc meū præstiterit,
sunt tamen hic nōnulla, quæ te legisse nō pænitebit ad
præstantissimam hanc præclarissimāq; misericordiæ
virtutem comparandam. Etenim qui in tantam regno
rum spem diuino numine & misericordia hac luce do-
natus es, quanta neminē secundū patrē, aut forte perq̄
rarissimos, vnq̄ natura produxit, quibus nam alijs q̄
misericordiæ potes officijs amplissima beneficia repen-
dere? Nam et si velut in throno dei, ita et in Principis
solio ambas confedere deceat, iustitiam et misericor-
diam: hæc tamen, perinde atq; in deo, maiori in re
ge splendore fulget. Sed vtraq; faxit deus, effi-
cias, vt qualem te inter mortales merito te-
nere gaudemus, tali etiam esse loco
inter diuos perpetuo viden-
tes gratulemur.
Vale.

Salmanticæ.
In officina Ioānis Giuntæ
trigessima Ianuarij.
Anno domini.
1545.

Allyssa

Handwritten signature in cursive script, possibly reading "Luis de Guzman".

Handwritten signature in cursive script, possibly reading "Luis de...".

88

9026

